

Рыгор Барадулін

ЗДУБАВЕЦЬЦЯ

КАМІНКАТ.цо

Мінск 1996
Паліфакт

Замест уступу

А вушацкія ведалі смак
У вусім,
Бо жыцьцё любілі.
Слова,
Як на Вялічка мацак,
Правяралі на зуб -
Зубілі.
Рэчы ўсе называлі так,
Як назвацца хацелі рэчы.
Кожны быў
Так кахаць мастак,
Каб на печы
Ня зяблі плечы.
Мерзлі ногі ад сала,
Каб
Разылятаўся на трэскі ложак.
І ня толькі словам да скаб
Праціналі.
Быў жарт, як вожык.
Спосабам,
Што шукаў іх сам,
Праганялі далей хваробы,
І бяз спонсараў,
Бяз рэклам
Страт ня мелі
Майстры-дзецияробы:
Дзяўчаты, дзяўчаты,
Ці ўсе вы пачаты,
Каторая не,

Падыходзь да мяне!
З тых,
Хто звык хадзіць нацянькі,
Кляць спрадвеку жанкі й дзядзькі,
Разгаўляюща словам скаромным
І ня лічаць яго бессаромным.

На паліцах навукі здаўна
Ня прыстала пыліцца ўзорам.
Хай завецца фалічным фальклорам
Съмех здаровы,
Шурпатасьць радна.
Ведай, мудры чытач,
Ні фалічным,
Ні палічным з паліцаў
Ня лічым
Наш запал.
Як няма самагонкі,
Пі здароў, пі з даёнкі.
Да дна!

У кнізе захоўваецца аўтарскі правапіс

Рагацьцё

*Вушацкія называюць усё абы як
сабранае, выдуманае й нявыдуманае,
нішто й нешта, прастакаватае й
хітраватае, вясёлае й сумнаватае адным
словам «здубавецьця».*

Адзін

На стол гаспадыня паставіла варыва. Сын першы
чарэпнуў лыжкай, сербануў і заплакаў.

- Чаго ты, сынок, плачаш? - пытаецца бацька.
- Што я ў цябе адзін...
- Ня плач. Адзін ды ладзін.

Бацька съмела чарэпае. Варам абдае ўсё ў роце.

- Адзін ты ў мяне, каб ты быў апошні...

Сумеў

Была талака ў пана. Усё зрабілі. Ну, пан і трактуе
талакоўцаў. Сталы ломяцца ад закусі. Толькі там-сям
сірацеюць пляшкі з дарагім пітвом. Трохі выпілі,
нешта ўкусілі. Сумна разышліся.

І была талака ў беднага мужыка. Той на пачастунак
нагнаў самагонкі, мацнейшай за самую заядлую
ляянку. А на закусь - напарыў рэпы. У піліся як не да
съмерці. Нехта шыю скруціў, нехта нагу вывернуў,
некаму нос ледзьве не адкусілі. Прыйшоўшы ў сябе,

доўга ўспаміналі ды прыгаворвалі: «Хоць бядняк, а сумеў жа людцаў прывесці!»

Давай Макеенку

У Вушачы быў славуты савецкі служачы Макеенка. Славуты тым, што выпіваў 25 куфляў піва. І, казалі, калі заходзіў у раку, яшчэ ў тыя часіны глыбокую, вада сама трымала яго наплыву, як мячык. І яшчэ славуты быў як спец па жанчынах.

Жонка павяла карову да быка ў калгас прыгарадны, які сваёй галечай апраўдаў назуву, у «Прапетарью». Працаўнік каровінага загса ня бачыць, хто прывёў карову, дый пытаецца, а ці здаровая карова, ці дужага быка трэба, а з вуліцы прыёмшчыца адказвае, што здаровая. Тады злучнік-разлучнік крычыць:

- Давай ёй Макеенку!

Голос аглабліны

Сталінская дэмакратыя. Кулакоў ды шмат каго яшчэ пазбавілі права голасу ў камедыі выбараў. Едзе заможнік. Ідзе дзядзька зь бяднейшых. Заможнік як ехаў ды з разгону яму аглабліной у плечы. Ня збочыў.

- Ты чаго, класавы вораг! Ня мог крыкнуць? -
мацюкаеца хадак.

- Я права голасу лішон...

Яна не сама сябе прыдумала прымаўка: дурны як аглоблі...

Мая таксама

У аднаго чалавека было шмат дзяцей. І ўсе - дочки. А жаніхоў ня ма. У сябра ягонага таксама адны дочки

незамужнія. Жылі ў розных вёсках, далекавата.
Бачыліся рэдка. Сустракаюцца, здароўкаюцца. І
адразу:

- Ці ведаеш, Стахван, якое гора ў мяне?
- Не кажы, Селівей, мая таксама нарадзіла.

Дзецияроб

У багатых-забагатых бацькоў была дачка. Дужа
хацела дзіця. Яе супакойвалі, што трэба назьбіраць
надта шмат грошай, тады наняць дзецияроба. Ён і
зробіць дзіця.

Адлучыліся гэта некуды бацькі. Засталася дома
адна дачка. Грукаецца нехта. Дачка пад замком.
Пытаецца, хто грукаецца. Чуе ў адказ, што гэта
дзецияроб. Дзяўчына й кажа, што не хапае яшчэ
грошай на дзецияроба, не назьбіралі. А гэты нехта
згодны бясплатна ўсё зрабіць, каб дзіця было.
Адамкнула дзіверы. Прыходзяць дамоў бацькі, а
дачка съпяшаецца ім паведаміць радасную навіну:
быў дзецияроб і ні капейчыны за працу ня ўзяў...

Сьвіны бык

Жылі суседзямі мужык з жыдом. Мужыкоў кнур
раз убіўся ў гарод да жыда. Той з прэтэнзіяй:

- Іван, а Іван! Твой сьвіны бык парыў мая ўся
бульба.
- У мяне няма ніякага быка. Ёсьць толькі кнур.
- Пад які там шнур. Ён парыў абы-як - і ўздоўж і
ўпоперак.

У Курты пад хвастом

Адзін вясковец у краў быка, асьвежаваў, пачаў
варыць, а ўсё астатніе мяса схаваў у яму пад
падлогай.

Прыехалі шукаць. Сядзіць малы галапузы.

Участковы яму тыц пальцам:

- Пуп - наеўся круп.
- А вот жа бычыны.
- А дзе бралі бычыну?
- У Курты пад хвастом.

Сучка Курта якраз сядзела на падлозе, дзе яма. На
тым съледства й скончылася.

Даўно съпяць

Выйшла дзеўка замуж. Ночы зімовыя даўгія. А
прасьці ёй даюць дужа. Яна прадзе-прадзе дый
прыгаворвае:

- А ў майго таты даўно съпяць...
- Але ў новай сям'і ўвагі не зьвяртаюць.

Ці даўно йдзеш?

Ідзе сабе маладзіца дый, як любіў казаць некалі
Караткевіч, маскаля пускае, гучна страляе, бо
навокал нікога. Але празь нейкі час вырашыла
азірнуцца. За ёй ідзе мужчына.

- Ці даўно ты йдзеш, чалавеча?
- Адтаго, як ты першы раз рогнула.

Як ахвяравалася

Маладзіца ахвяравалася паўзыці ад хаты да царквы.
Паўзе. А спадніца спаўзла. Ідзе чалавек дый
пытаетца:

- Як ты паўзеш?
- Як ахвяравалася, так і паўзу...

Дзе два коміны

Пад час польскае акупацыі жаўнеры пасьвіліся самапасам. У Кавалеўшчыне, што пад Вушачай, дзе нарадзіўся бацька мой, жаўнеры панадзіліся да крыху заможнейшага кавалеўца. Пазнакай служылі сінія вароты. Бедалага, нарэшце, зьняў вароты, тады палякі кіраваліся ў хату, дзе два коміны. Комін зімой ня збурыш.

Шыла

Шавец наказваў жонцы:

- Калі памру й будзвеш хаваць, пакладзі мне ў труну шыла.
- Што, й там зьбіраешся боты шыць?
- Ды не. Калі ты сядзеш на маю магілку сраць, каб мог я табе ў зад шыла загнаць...

Там і радзіма

Пасля вайны па фінансавай лініі працаваў недалужны, падсылепаваты Пейсахоў. Зь яго звычайна нязлосна пакеплівалі, асабліва дзяўчата, на якіх ён ласа пазіраў.

Перавялі Пейсахова з раёна ў недалёкі сельсавет. Прыйзджае ён неяк у Вушачу. Яго й пытаюць:

- Ну, ці сумуеш ты па радзіме? (Гэта значыць, па Вушачы. Сельсавет чамусыці некаторым здаваўся ледзь не далёкай дзяржавай).

Пейсахоў прастадушна-тужліва адказаў:

- Дзе хлеб, там і радзіма.

Паслухалася

Галосіць жонка па мужыку, аж разрываеца і прыслушоўваеца, каб сучешылі. Нарэшце нехта з суседак паспачуваў:

- А досыць табе, Праксэда, убівацца, пашкадуй сябе.

Гаротніца плача, але ўжо весялей:

- Калі ж досыць, дык і досыць...

Стайць

Хварэў дзед. Захацеў скароміны. Зарэзала жонка пеўняй паставіла ў печку варыць. Памёр, так і не паспытаўшы пячуага мяса. Стайць кацёл за заслонкай. Плача баба нарасьпеў:

- А ты ж памёр, а твой пеўнік стайць...

Такая й мазь

На калёсах мужык вязе Калініна. Колы нямазаныя. Рыпяць. Седаку гэта не па нутру. Вазак спыняе каня. Сыкідавае порткі й простира на ўтулкі валіць. Калінін абуряеца:

- Што ты робіш?

- Якая ўласъ, такая й мазь! А не падабаеца - злазъ!

Дай дзёрну

Маладзіцы трэба абкласці магілку. Узяла яечак у кошык ды пайшла да пана па дзёран. Прыйходзіць і просіць:

- Паночак, дай за яйцы дзёрну.

Пан, ня зразумеўшы каламбуру, шарахаеца ад маладзіцы.

Прыехала

У Вушачу прыехала прадстаўніца ЦК камсамола. Ходзіць важна адказ ная. Местачкоўцы заўважаюць:

- Прыехала нейкая с цыкай стрыбчыць сабе гэткай начальніцай... Сікша...

Пей!

Да лекара прыйшла жанчына ў гадах. Лекар гаворыць, як і належыць «вучонаму» чалавеку, толькі па-расейску. Ставіць шклянку з вадой дый кажа:

- Пей!

Жанчына й запела:

- Пасею гурочкі...

Лянъко

- Лянъко, на яйко.
- А ці аблупленае?
- Не.
- Тады еш сам!

Радзей

Сын прыслаў маці ліст, напісаны дужа ўборыстым почыркам, густа.

Маці й папрасіла ў адказ у лісьце: «Сынок, піши радзей, бо вочы мае кепска бачаць...» І сын пачаў пісаць гады ў рады. Зразу меў маці.

Не па катлу

Выйшла замуж маленькая дзяўчына, як у нас кажуць, курду пэпачка за здравіту. І меў гэты здравіла ўручча нападомішча. Зусім зъвялася. Усе са спачуваннем казалі:

- Дзіва што! Не па катлу затаўчына.

У дзъве руکі

Сын маці рэзаў таню сенькую скібачку хлеба й падаваў, прыгаворваючы: «Пераймай, мамачка, у дзъве руکі, а то пераломіцца». Жонцы ж даваў у вадну руку ў паўбохана. Пра маці «рупіўся» болей.

Клёцка з вачым

У mestачковай жыдоўскай хаце. Малому паставілі нешта есьці. Аднекуль жаба скокнула ў талерку. Малы чуў пра клёцкі, ды ня часта, відаць, іх еў. Таму й крычыць:

- Мама, а мама. А ў клёцкі цвай воцкі й фір лапачкі.

Ні грому, ні пагрому

Дзядзьку з суседняй Кавалеўшчыны выклікалі ў суд, бо падазраваўся, што ўдзельнічаў у пагроме.

Сыледчы пытае:

- Ты быў на пагроме?
- Сонца было ў дзъве ляхі. Узяў я пірага. Зьеў. Ні грому, ні пагрому - была чыста ясная пагода.

Зноў задае тое ж пытаньне й чуе той жа адказ.
Пакуль не стаміўся.

Выйшаў дзядзька з суда дый сам сабе съмеецца:
- Ах, сыледчы-сучка. Хацеў мяне вывесыці. Хрэн ты мяне выведзеш.

Мы з табой ішлі

Ішлі Янка з Янкелем і знайшлі торбачку. Янка, зразумела, ухапіў. Янкель стараецца давесьці спадарожцу, што ён узяў заходку.

- Яначка, кажы, як было. Мы з табой ішлі?
- Ішлі.
- Торбачку знайшлі?
- Знайшлі.
- Торбачка пок?
- Пок.
- Яначка хоп?
- Не.

І так да бясконцасьці.

Я ж казаў...

У бедную хату госьць, як пажар. З апошняга выстранныла, вымадзіла гаспадыня яечню. Малому хочацца есьці. Маці яму тлумачыць, што госьць пакіне, ня ўсё зъесць. Госьць пачынае частавацца. Малы цераз каптур сочыць за кожным рухам. І калі госьць падчапіў апошні кавалак сала, малы ня сцярпеў і загукаў на ўсю хату:

- Я ж табе казаў, што ўсё зъесць. І зьеў!
- Гэта замест салодкага - малечая гаркота госьцю.

Рэпертуар

Старцы хадзілі ад вёскі да вёскі. Сыпявалі такімі галасамі й гэтак жаласна-набожна, што словаў і ня разабраць было. Аднак нехта ўсё-ткі расчуў тэкст сьпеваў. А быў ён дужа ўжо няхітры:

Ой, ня так жа мы селі, як летась сядзелі,
Ой, ня так жа нам далі, як летась давалі...

Сучасныя эстраднікі падчас нагадваюць сваім
рэпертуарам памянёных старцаў.

У космас

Вушацкі Пяцюша тым і жыў, што чысьціў сральні.
На досьвітку касьмічнае эры ці пад паўдзён яе
вядомы сваімі жартамі ягоны цёзка Трафімаў з
сур'ёзным выглядам парай Пяцюшу кінуць вядро й
чарпак і падацца ў касманаўты. І плоцяць добра, і
слава на ўвесь свет. Пяцюша адно запытаўся, а як
гэта зрабіць. Жартайнік кажа, што запісваюцца ў
пасялковым савеце. Пяцюша й падаўся ў савет. Ды ў
космас ня ўзъляцеў, а ў яму ад роспачы ледзь ня
ўляцеў.

А нашто мне

Бабылка хадзіла па жэбрах. Хто кавалак даваў, хто
хвост каўбасы, хто локаць суравога. Ды ў аднае хаце
насыпалі ў торбу муکі. Жабрачка й галосіць:

- А нашто ж мне гэта мучанька, а нашто ж мне гэта
горанька?

Бывае, што пададзенае горай за крадзенае.

Гонар даражэй

Вушацкім рыбакам зь невялікае арцелі прапанавалі
разводзіць і лавіць люгашак. Самалёт мусіў адвозіць
жывыя далікатэс аж у Францыю. У мокрым мосе.
Свежанькіх. Цана была прапанавана добрая.
Здавалася, што тыя, хто прапановы такое ня меў,

пазелянеюць ад зайдрасьці зеляней за лугашак. Ды рыбакі сказали савецкае «не», як тым падпальшчыкам вайны. Яшчэ аракаў куды ні йшло. І дзяды й прадзеды былі рыбакамі, а не жабаловамі. Гонар даражэй.

Калі ўжо сышчыць?

Прыязджаю дамоў. А мама пытаецца ў мяне, калі ўжо Броўка сышчыць прэмію. Перад Ленінскай прэміяй нашага земляка радыё амаль штодня, дакладней, штораніцы давала перадачы, вядома ж, па-расейску, з нязъменнай ру брыкай: «На соискание Ленинской премии...» Бо кніга вылучалася ў перакладзе на расейскую мову. А ў гутарковай мове сыскаць, значыць спагнаць нешта сваё, пазычанае ці ўкрадзенае некім. І, відаць, перадачы радыё гэтак знадакучылі маме, што яна й запыталася ў мяне каламбурна.

Слабы зрок

У нук паказвае бабулі сыштак:

- Ці добра я напісаў?
- Дрэнна.
- Цяпер, бабуля, я сапраўды бачу, што ў цябе слабы зрок.

Злаўлю!

Троху прыдуркаваты бегаў па даваенным мястэчку й крычаў:

- Янкель, купі шчупака.
- Дзе ён?
- Злаўл-лю-лю!

Развагі

Муж, які зъмяніў шмат жонак, бо паміралі,
суцяшаў сябе:

- Бог узяў босую, а я ў чаравічках вазьму.

Другі муж, у якога таксама часта мерлі жонкі,
даводзіў у рыфму:

- Чым мне Бог сагразіў, што я поўну клець скрыняў
навазіў?

Можна таўчы

Сыны пажаніліся. Жывуць пры бацьку. Старэйшы
брат нежанаты. Устае ды йдзе да стала сънедаць.

Жанацікі яму:

- Чаму рукі ня мыў. Можа, трymаўся.

- Маім яшчэ можна кашу таўчы, гэта ня вашыя...

Могуць на хаду

Мама казала:

- Што цяперашня за танцы. Трущца перадамі, як
рыба ў нораст. На хаду могуць дзіця зробіць.

А ці ўмее

Суседка старая да мамы, гледзячы на сынавую:

- Дачка ці нявестка. Драбненькая, маладзенькая. А
ці ўмейць яна жаць?

Матырынцы

Матырынцы трывала ўвайшлі ў показку: «Цалуй
тата мame ў сраку, - матырынцы рог укралі». Што
гэта быў за рог - у показцы ня тлумачыцца. Але па ёй
можна пазнаць, ці карэнны вушацкі чалавек, ці
наезджы. Неяк ехалі з «Прарыву» з Васілём

Быкавым. Па дарозе вёска Вурынкі. Васіль мер каваў, што маглі быць першапачаткова Бурынкі. Прагаласавалі дзяўчаткі. Узялі іх у аўтобусік наш. Пытаюся, што зрабілі матырынцы? Толькі адна сарамяжліва заўсіміхалася.

Пра матырынцаў ёсьць яшчэ вушацкае паданье, як яны архірэя прымалі. Вырашылі пабудаваць туалет, ды ня абы-які. Калі высокі госьць зробіць усё, што трэба, прылада накшталт сучаснай шчоткі для мыцця падлогі з наматанай мяккай ануchkай павінна адпаведнае месца выцерці. І ўсё адбылося, як задумана было. Але ўжо так упадабаў архірэй абслугуювашняне, што нагнуўся паглядзець, як жа гэта ўсё робіцца. Чалавек, які стаяў недзяўніце ў яме ці збоку, вырашыў, што нячыста выцер, і правёў гэтым, так бы мовіць, квачом архірэю па губах. І да сёньня ніводзін архірэй ня прыязджаў болей да матырынцаў, якія рог укралі. Праўда, ёсьць яшчэ прыгавор: прасіце, матырынцы, прыеду съяніць. Нібыта гэта сказаў усё ж на раззвітанье ўгневаны архірэй.

Разьвіталася

Прыйшла маладзіца на споведзь. А бацюшкага яе ўптыгае:

- Ці ласкава ж ты разьвіталася-папрашчалася з мужам сваім?

Маладзіца адказвае, што ня было часу калі раззвітвацца. Бацюшкага раіць пайсьці і па-доброму раззвітацца з мужам, каб Бог усе грахі дараўаў. Бо чалавеку ў злосці ў царкве грахі ня адпушчаюцца.

Пабегла маладзіца раз, нешта буркнуўшы свайму мужыку, пабегла другі, пабегла й трэці. Усё вяртаў яе

бацюшка, кажучы, каб палюбоўна разьвіталася.
Прыбегла апошні раз пад вакно й пракрычала
хуткамоўкай:

- Прашчай, пранцавей, каб цябе балесь забіла! Час
съцёрла, лапці зъдзёра і ў споведзі ня была!..

Дай Божа!

Да съятара прыйшла дзеўка-перастарак. Як у нас
казалі, яна на высадкі засталася. І дапытваеца ўсё ў
айца, ці выйдзе замуж. Ён глядзіць на несхлямяжую-
дый прагаворвае:

- Дай Божа, дай Божа, ды ня ведаю...

Талкуёчак

У Вушачы, дакладней у «Пралетарыі», ў адной
сям'і была мянушка Талкуй. Ніхто ня ведаў
сапраўднага прозвішча гаротнікаў. Адзін з Талкуёў
цёпла прыжаніўся ў суседнія вёсцы. Зажыўся. І ў
базарны дзень прывёз у Вушачу прадаць бараніну.
Кожны хацеў ласейшы кавалак. Каб з ныркай капусту
варыць, марыць шмат ня магло, але ня хацелася ж
нікому і голых касьцей. І началі паддобрывацца ці, як
у нас кажуць, падхлеблівацца:

- Таварыш Талкуёў. Даражэнькі Талкуёчак...
А ён толькі болей халяруе.

Цясютка

Вушача была партызанская сталіцай. У Леплі стаяў
нямецкі гарнізон. Адпаведна й частка вушацкіх
паліцэйскіх там была. Пасьля вайны былыя вушацкія
партызаны панадзіліся ў Лепля па кароў. Прывіналі
сваіх. Часам і чужую карову за сваю прывіналі. У

Вушачы жыў Сімкін. І ён вырашыў «прызнаць» карову. І прызнаў. Але гаспады ні ня надта каб хацелася аддаваць сваю кароўку ў чужыя рукі. Справа дайшла да суда. У Сімкіна й пытаюцца:

- Чым вы можаце давесці, што карова вашая?
- Я ёй кажу: цясютка, а яна мне ў адказ: мммууу...

Туды й чапляй

У Вушачы было дзъве маці-герайні. Абедзьве былі вясёлыя й вострыя на язык. Іх так і звалі - герайні. Аднае зь іх трэба было ўручыць адпаведны ордэн. Даручылі намесьніку старшыні раптыканкама, крыху сарамліваму не па пасадзе. Віншуе герайню і чапляе ордэн. Яна:

- Куды ты мне чапляеш?
- Ну, вядома, на грудзі.
- Чым заслужыла, туды й чапляй!

Відаць, і ты...

Ажаніўся бедны з яшчэ бяднейшай. Зжыліся, як кажуць, на самоў хвост. Прыйшла вясна. Ідзе жанацік, а яго ветрам у бакі водзіць. На траву выйшаў бычок. Схудалы. Скура ды косьці. Глядзеў-глядзеў на яго жанацік дый кажа:

- Відаць, і ты, бычок, жанаты...

А ты лыжачкай

Завітаў у хату салдат. Маладзіца засмажыла служываму яечню ў калена, як кажуць вушацкія. Паставіла на стол. Пасадзіла разам з салдатам і сынка. Сама завіхаецца калія печы (так і рупіць ужыць гэтую класічную фразу з нашае побытнае

прозы). Ледзь малы памкнецца да патэльні, госьць коле ягоную руку відэльцам.

Малы крыўдзіца:

- Мама, мама, а салдат відэльцам.
- А ты, сынок, лыжачкай...

Ні кашкі, ні малачка

Зайшоўся салдат да маладзіцы пераначаваць. Здарожыўся. Сядзіць. А насупроць яго гаспадыня ў адной спадніцы бяз нічога сподняга і ў вясёлай паставе. Гаспадыня й пытаецца ў падарожнага, што яму даць, ці кашкі, ці малачка. Салдат адказвае:

- Ні кашкі, ні малачка, толькі сядзі, бабка, як сядзела...

Як сонца падымецца

На ільнозавадскім пасёлку жыў Піліп. Скрыпач. Ахвотнік да маладзіц. Суседская дачка была як дзьве кроплі вады падобная да ягонай. Жонка была западлівая. Казалі, што калі песьціла ў ложку Піліпа, на сэрца клала мокрую анучку, - каб сэрца ў жонкі ня стала, а хлапчукі, падобныя да Піліпа, нараджаліся ў маладзічак. Ды гады пачалі браць сваё. І пайшоў Піліп у Вушачу расстарацца вады ад немачы. Знахарка, якая лічылася такой, была вясёлая на язык. І парайлі. На ўсход сонца стаць, спусьціўшы порткі. Як сонца пачне падымацца, і ўсё астатніе таксама...

Абы цяляткі

У аднаго вушацкага доўга ня было дзяцей. Нарадзіўся сынок. Радасць. Ды злыя на язык хацелі

ахаладзіць шчасльвага бацьку, намякаючы, што ня ён творца. І адказаў гаспадар нядобрачыліўцам:

- Чые бычкі ні бычкі, абы мае цяляткі...

Ня ездзіў на валах

Вушацкі сувязіст Апёнак ставіў громадвод у калгасе былой Заходняй вобласці. Мяжа йшла ў нас дужа недалёка. Нахапоўся вечар. Апёнак сабраўся ў сусідні дамоў. Старшыня кажа: вазьмі ровар і едзь. Сувязіст аднекаўся, бач, лепей пехатою пойдзе. Назаўтра скардзіцца старшыню, што замарыўся, пакуль дамоў дайшоў. Старшыня напамінае пра ровар. Апёнак гаворыць, што ён на валах ніколі ня ездзіў. Старшыня тлумачыць - ровар ня вол, а веласіпед.

Апёнак злуеца:

- Так бы й казаў, што веласіпед. А то ровар, ровар. Падумалася мне, што гэта вол.

Перажывём неяк

У Вушачы быў, так бы мовіць, мастак, што ў асноўным піў, як у бот ліў. Часам на чарніла (фарбы былі казённыя) зарабляў, ледзьве пэцкаючы ня хітрыя савецкія плакаты раённага маштабу ды афішы, калі якое кіно будзе. Сустракаю гэнага мастака пад час хрушчоўскае кампаніі барацьбы з фармалістамі й абстракцыяністамі. Як і належыць - п'яны-п'яны. Суцяшае сябе й мяне за кампанію:

- Ну, нічога. Нас усіх б'юць, перажывём неяк.

За свае грошы

На прастольнае савецкае съята ўдзельнік вайны
валіцца абліччам у лужыну, падымаецца ды зноў у
тую ж лужыну. Жанчына заўважае:

- Божа, сіла твая съятая! За свае грошы так
му чацца.

Моўчкі

У раённай вушацкай гасцініцы ніяк ня можа
ўгаманіцца п'яная шафярня. Раве музыка. Жанчына,
слабая на нервы, крычыць:

- Дайце жыць!
- Жыві моўчкі! - чуеца ў адказ.

Скрабок

Мужык быў падмяталам. Жонка цвялілася зь яго,
іначай як скрабок і ня звалі. Ня вытрываў, такога
чосу даў, гаварыць жонка ня можа, дык хоць
кіпцюрамі шкрэбае па падлозе. Усё роўна - скрабок!

Прынёс

Пастухі пасуць авец. Раніца. Туманок. З хмызу
падкраўся воўк дый ухапіў ягнятка. І ўцякае з
дабычай на съпіне ягнятнік. (Мама некалі мне
тлумачыла вузкія прафесіі ваўкоў. Той, які коней
рэжа - канятнік, жарабят - жарабятнік, на гусей палюе
- гусятнік.) А пастухі галёкаюць з двух канцоў:

- Ці гэта воўк?
- Аняго ж (ідзе ўстойлівы выраз) заяц.
- Ці ён панёс?
- Аняго ж (зноў той жа выраз) табе прынёс.

Пакуль турукаліся, шәрага й сълед прастыў.
Разважлівы вушацкі харектар ня заўсягды карысьць
прыносіць.

Ня круг

Вушацкія любілі прыгавор: «Куме мой, куме,
дурны твой вуме. За аднаго абеду сем вёрст еду».
Казалі й пра такіх, у каго ў роце мухі жэняцца: каша
ў печы, а малако ў клеці, дык у клець з кашай па
малако хадзілі. І сапраўды - старцу вярста ня круг.

Толькі з панам Богам

Пасъля вайны ў Заходній Беларусі шмат хто
імкнуўся паехаць у Польшчу. (Хоць пасъля пісалі:
ожэл бялы, але жонд радзецкі). Агітатарам з
Усходняй было дадзена заданьне чыніць перашкоды.
У бальшыне сваёй ад'яджанцы гэтая былі палякамі
касьцельнымі. І вось на адным сходзе ўшацкі
актывіст вырашыў пасадзіць маладзіцу ў галёш.

Просіць:

- Ну, калі ты полька, пагавары са мной па-польску.
Маладзіца адсекла:

- Па-польску я толькі з панам Богам размаўляю, а з
такім чортам як ты й гаварыць ня хачу.

Зала грымнула рогатам. Агітацыя была зьведзена
на нішто. Атрымалася па Марксу: съмеючыся,
чалавецтва расстаецца з сваім мінуlyм.

Каб яшчэ кудзеля...

Маці хварэла. Дачка прала кудзелю. Кудзелю
спрала. Маці памерла. Дачка галосіць:

- Каб яшчэ кудзеля была, дык мая мамка б жыла...

Ня носяць запазухай

На вушацкае зямлі гэтулькі камянёў, аж людзі вераць, што камяні растуць. Было, цэкоўскі інспектар адвячоркам паслья абеду, які ў вячэру перарос, едучы ўрайкомаўскай машыне, хваліў начальства за такую ўвагу да авечкагадоўлі. Яно й на цьвярозую галаву ў тумане валуны лёгка за авечак прыняць.

І дагэтуль распавяддаюць, як нехта ехаў на працу ў наш раён з Магілёўшчыны ды браў з сабою два камяні - гнёт на гуркі, на капусту. Яму адразу парайлі выкінуць, бо на вушацкае зямлі камянёў хопіць на ўсё. Толькі камень запазухай вушацкія ня носяць.

Дзеці вінаватыя

Шляхцянка ў касьцёле трymае малітойнік дагары нагамі. І су седка, якая ўмее чытаць, пытаецца, чаму пані так малітойнік трymае. Шляхцянка адказвае:

- То дома дзеці пшэвруцілі.

Ненармальны

Нехта з вушацкіх шафёраў паехаў у суседнюю Смаленшчыну (яно, калі верыць царскім картам, дык Смаленшчына ня суседняя, а нашая, беларуская), але забываўся ўзяць з сабой папаску. Заўсягды ж ня забываўся, асабліва калі ехаў у Расею. Прыйехаў. У вадну хату, у другую - просіць, каб што прадалі: ці масла, ці яек, ці сала. Як на марсіяніна глядзяць за такую просьбу. Нарэшце, калі ногі прыбылі да самага азадку, нехта зълітаваўся, дый паслаў у канцавую хату: «Там ненармальны жыве». А ненармальны, як

вывяснялася, таму, што трymае съвінчо, курэй, нават кароўку. Ён зь Беларусі пераехаў. Зямляк.

Палатунак ня па зубах

Пра вайну 1812 года распавядалі ў Кавалеўшчыне. Холад. Голад. Маладзіца зь дзецьмі сядзіць у нейкае яме. Прыходзіць галодны француз, жэстамі даводзіць, што хоча есьці. У маладзіцы ў глінянай місе камянькі, падае французу. Ашалела зірну ўшы на гэтакі ня па ягоных зубах палатунак, француз, як любяць пісаць нашыя эпапеісты, падаўся ў бок лесу.

Дзякую

У Кублічах у ваднаго жыда сын у скочыў на каня й хацеў праскочыць празь мяжу. Яна йшла побач з мястечкам. Памежнікі схапілі ўтрапёнца. Прыбег бацька й пачаў шчыра:

- І дзякую вам, таварышочки, што затрымалі майго баламута. Ён жа, дурань, мог, ня давядзі Бог, у Польшчы апынуцца.

Што рабіў дзед

Старэйшае пакален'не вушацкіх і недаўневала, і бакі ад съмеху надрывала, калі па радыё перадавалі Купалаву «Паўлінку».

З радыё чулася:

Дзед боб малациў,
Баба падсівала.

А кожны слухач сам сабе працягваў:

Дзед у бабы папрасіў,
Баба ня давала.

Ці яшчэ:

Баба сеяла расаду.

Адзін радок съпяваў актор, а слухач зноў-такі
дапяваў:

Дзед прыладзіўся к ёй ззаду.
Баба топнула нагой -
Дзед з рассаднічку далой.

Янка Купала фальклор ведаў. Ведаў, дзе кропку
паставіць.

Вушацкі вугал

Цесьляры атрымалі заданьне ад райкома зрубіць
ізруб пад установу ня як яны рубілі спрадвеку «ў
пальчыкі», а ў так званы нямецкі вугал (па-народнаму
гэта завецца «ластаўчын хвост»). Каб доўга ня
муdryцца і ня мучацца, зрубілі яны ізруб «ў
пальчыкі», абрэзалі пілою і дошкамі абабілі. І выйшаў
вушацкі вугал.

Пойдзем

Павяла маладзіца карову да быка. А бык нягеглы.
Коўзаецца па беднай жывацінцы ды валіцца.
Глядзела-глядзела гаспады ня дый кажа:
- Пойдзем, мая кароўка, тут ня глэбля, а адно
ўбейства.

Кароткі дыялог

Павезьлі ў сваты картавага. І наказалі, каб маўчаў, пакуль сваты сватаць будуць маладую. Але ня ведалі нічога пра маладую. Сядзяць абоя, маўчаць, сваты салаўямі заліваюцца. Малады бярэ нож і пачынае скрэбсці падавы хлеб, на лістах кляновых съпечаны. Маладая ня выгрывала й пытаецца:

- Чаго ты наш х'еб ск'ябеш, што яму - съвяйбіць?
- А што я - казёй, каб зь істам есьці?

Дагаварыліся!

I за скрып

Прынёс малады кавалер да шаўца шыць боты. Дамовіліся пра цану. Нейкія два рублі. Заказчык было пайшоў, але вярнуўся й папрасіў, каб боты былі абавязковыя скрыпам. Шавец згадзіўся, толькі дадаў:

- А за скрып яшчэ рубель.

Сакрэт скрыпу прости раскрываўся: пад падэшву клалася сухая бяроста. Скрыпела як са злосцю.

Мала

Пасьля вайны часта рабіліся рэформы. Перад кожнаю, каб пазбавіцца ад заўтра ўжо зъбясцэненых грошай, штурмам, як рэйхстаг, бралі ўнівермаг. Падчыстую падмяталі ўсё з паліцаў. Дык у чарговы штурм маладзіца з нядалёкае вёскі позна ўскочыла ва ўнівермаг. С хапіла два хамуты, надзела на шыю, так і выбегла. Як быццам мала было хамута калгаснага прыгону й хатняга клопату.

Ані тромбалі-бом

Бацошка гуляў з ксяндзом у карты. Прысягнуў
сабе, калі выйграе, будзе служыць абедню, калі
прайграе - ня будзе. Прайграў. І пад самую раніцу
йду чы дамоў, разбудзіў званара й наказаў:

- А заўтра, Іван, ані тромбалі-бом, ані дзын-дзали-
дзын, ані за вяровачку.

Тром блін папалам

Вушацкім чулася, як звоняць званы ў розных
храмах.

У царкве:

Бліны, бліны, клёцкі...

Бліны, бліны, клёцкі...

У касьцёле:

Тром блін папалам...

Тром блін папалам.

Галодны жывот чуў сырціва.

Шчыры фальклор

Звычайна фалькларысты самі, наколькі хапала
фантазіі дый у менъня кілзаць рыфму, славілі
калгаснае жыцьцё, старанную працу, дзіва дзіўнае,
калектыўнае. А мне запомнілася чатырохрадкоўе, так
бы мовіць, вушацкая дайна, дзе паказаны адносіны
калгасьніка да ўсяго калгаснага:

А ў брыгадзе нумар тры

Згніла бульба на гары,
Старшыня адно гаворыць:
- Ня бяры да галавы.

Гэта звычайна, калі чалавек марна каму грозіцца,
кажуць: зробіць яму гразь на гары.

Уважылі

Пад час аку пацы і да подпісу пад партрэтам Гітлера «вызваліцель» нехта дадаў «ад мяса, ад малака, ад усяго добраага».

Пасьля вайны ў чахлым вушацкім скверыку гіpsаваму Леніну, каб ня азяб, надзелі фуфайку й у працягнутую руку паклалі некалькі мёрзлых бульбін.

Правадыра **уважылі!**

Запомніла

Лісіца, шукаючы спажывы, ушчамілася ў карчёе. Нямагла галаву выцягнуць. Заяц прыладзіўся дый зрабіў у сё, што трэба. Назаўтра бяжыць лісіца на шар эньяніку, добра ня разгледзеўшы ўчарашняга палюбоўніка (вушацкія на хахаля казалі сюбар), вясёла вітае:

- Здароў, бобра!
- Бобра ня бобра, але вылюб добра!

Тады ё надзенеш

Старшыня сельсавету, як і належыла на такой пасадзе, піў бяз пальцаў. (Звычайна, калі цяля адсаджваюць ад каровы, на першых часінах у пойла кладуць пальцы, і паёнік прывыкае піць.) Жонка

абнасілася. Запрасілі на нейкія гулі. Жонка й лямянтуе, што няма чаго надзець.

- А ты надзенъ сукенку ў гарошак.
- А дзе яна? Няма.
- Як будзе, тады й надзенеш.

I сам дзіўлюся

Прахапіуся сярод ночы гаспадар, і нешта павяло яго ў клець. А там злодзя. Гаспадар за няпрошанага госьця, аж гэта - кум. Дзіва, дый годзе: і кум і злодзя. А тут яшчэ начны госьць дадае:

- Дзівіся, кумок, і сам дзіўлюся: клаўся на печы, а прачхнуўся ў кумавай клеці...

Добра яшчэ, што хоць ня каля кумы прачхнуўся!

Ды спаць

Цыган прыйшоў наймацца касіць сена да гаспадара. У цане сышліся. Тады цыган кажа, што трэба пасьнедаць. Прынесла гаспадыня сънеданьне. Пасьнедаў ды зноў сядзіць.

- Чаму касіць ня йдзеш? - пытаецца гаспадар.
- А давай, бацька, я заадно й паабедаю.

Паабедаў. Сядзіць. На запытанье прапанаваў:

- А давай, бацька, я й павячераю. Тады цэлы дзень касіць буду.

Калі зьеў і вячэру, вясёла заявіў:

- А павячераўшы - ды спаць!

Шчодры

Пан даў бабцы грош. І, як толькі сустрэне дзе старую, пытаецца:

- Бабка, я табе далэм грош?

- Дзяку ю, паночку, даў.

Адказвала, адказвала бабка на адное й тое ж
пытањне пана, ды ўсё ж ня вытрымала. Падала
нішчасны грош шчодраму пану, прыгаворваючы:

- Забірай назад. Я такую ласку і ў жыда знайду.

Што паслаў

Маладзіца ўзяла маленъкага сынка з сабою ў
лазню. Памыла, прыхаіла. Апранаюцца ў
прымыльніку. Сынок, углядзеўшы ў маці нешта не
такое як у бацькі, спытаўся:

- Што гэта ў цябе?

- Што Бог паслаў, - у съмяху адказала маладзіца.
Дома зьбіраюцца на вячэрну. Гаспадар пытаецца:

- Што вячэраць будзем?

- Што Бог паслаў, - традыцыйна кажа гаспадыня.
Сынок, пачуўшы матчыны слова, запярэчыў:

- Хай тое чорт есьць, што Бог паслаў!

Мазюка

Мой апошні крэунік па бацькавай лініі Пя трох як
ня ўсё жыцьцё праезьдзіў спачатку як шафёр, а
потым як газавік (вялі газапровад па тэрыторыі
былога Саюза, яшчэ тады нярушнага) съвет з
прысьветкам. Мова ў яго, натуральна, як у
Дземянцея, з ухілам да расейскае. Але што ў
маленстве чуе чалавек, адгукнецца празь дзесяткі
гадоў. Капалі недзе на Пскоўшчыне чарвей, на рыбу
йдучы. Пя трох бярэ аднаго й кажа «мазюка».
Рабочыя ня зразумелі, што такое мазюка. Тады
Пя трох выхітраўся й сказаў: па-беларуску чарвяк -

мазюка. У нас малому, у якога выскокваў стручок са штонікаў, казалі, каб схаваў мазюку.

Жаласьнік

Адносна выхаваньня жонкі ў народзе былі рэкамендацыі, якія розынліся ад шэксьпіраўскіх. Хоць бы такія: «Бабу бі молатам, зробіш золатам. Бі жонку, як шубу, а любі, як душу». Адзін вушацкі жаласьнік, адчуваючы прыліў гневу праведнага, крычаў нецярпліва:

- Дунька, надзявай шубу - біць буду!

А некаторыя вушацкія жанкі былі перакананыя: калі ня б'ець, значыць ня любіць...

Руплівы

На размазьняватага чалавека ў нас ёсьць цягучыя слова, якое расцягвае гукі, нібыта мярліна ногі валачэ: нявывалака. Была й такая прасымішка:

- Пакуль бацька змалациў, сын - жох - і, абуўся, пакуль бацька з току прыйшоў, памыўся, а сын - жох - і пад'еў!

Параднела

Дзеўка нарадзіла дзіця. У адчай надумалася яго ўтапіць. Пайшла пад сакрэтам (у нас казалі пад хурымам) сказаць пра свой намер старэйшай суседцы. Тая й парайлі:

- Пацалуй яго спачатку, а потым можаш тапіць.

Прайшла дзеўка да рэчкі, пацалавала малое й панесла дамоў. Параднела, пабалючэла дзіця, маці ў дзеўцы прачнулася.

Толькі сярпок вазьму
Была баба гультайка. Была ў яе ўнучка й сучка.
Сачыўка ўжо зазімоўвала. Суседкі пытаюцца ў
гультайкі:

- Чаго ты сачыўку ня жнеш?
- А на чорта я яе буду жаць. Сучка здохніць,
унучка замуж зойдзіць, а я памру.

Зіма настала. Агарнуў холад, засыціг голад. Есьці
хочацца. Пад страхой венік вісеў і калодачка. Вечер
як усходзіцца - венічак шась, калодачка бразь. Баба й
гукae:

- Зараз, зараз. Толькі сярпок вазьму. Ён тут, на
стале.

Выйдзе, а нікога няма.

Во!

Унук гадуеца ў дзеддоме (у дзеда з бабай). Бацькі
й воч ня паказваюць. Нарэшце прыехаў бацька,
прывёз розных смакаў, гасцінца. Дзед радасна й
просіць унучка:

- Пакажы, дзе твой тата?
- Во - паказвае падрослы ўжо хлопчык на
фотакартку, якая вісіць на съянне за шклом.

Павінны быць

Жыд пайшоў з сынам у грыбы. Ідзе па лесе, галаву
ўгару задраўши. Сын съследам бацьку пераймае. И
сур'ёзна пытаеца:

- Тата, тата, а ў грыбоў вочкі ёсь?
- Павінны быць!

Кароткі адказ

Дзядзька прыехаў у Вушачу нешта купіць.
Сустрэўся яму дзяцюк, сын даўняга сябра, які жыў у
далейшай вёсцы. Дзядзька рады спытацца:

- Мікола, як там бацька?
- Гатоў! - коратка адказаў сын.

Маладому й съмерць ня ў страхе.

Андарак

Свяярой ня любіла нявестку. Усё нявестка была
ёй вяліка. Ходзіць па хаце свяярой дый бурчыць:

- За гэтай нядарэкой нідзе ня пройдзеш.
- Даўк яе ж няма, - кажуць старой гаспадыні.
- Як няма? А вунь жа ейны андарак вісіць.

Самая прыгожая

Птушанятка выпала з гнязда. Птушкі падлятаюць,
каб суцешыць. Пытаюцца, хто маці. Птушанятка
адказвае, што ягоная маці самая прыгожая.
Прыляталі зязюля, сойка, сарока, жар-птушка. Малое
пярэчыць, што маці прыгажэйшая. Нарэшце,
прыляцела сава. Зарадавалася птушаня:

- Гэта мая мама. Яна самая прыгожая ў съвеце...

Як пан

Пасварыліся муж з жонкаю. І адбыўся часовы
падзел. Муж ляжыць і разважае перад сном:

- Мая жонка, як сучка ў пярнатах, а я, як пан, на
голую лаўку...
- Кожнаму сваё.

Адкупіць

Сыну, які ня паважае маці, ня клапоціцца пра яе, напамінаюць, што яна ж цябе гадавала, калыхала, сасіла. Ён адказвае:

- Я магу ёй адкупіць суды малака. (Суды - два вядры).

Было шчодрае на адзьдзяку сыньяе сэрца, што й казаць.

Цяжка

Стрыгнатка паляцела на спажыву. Маленькія засталіся ў гнязьдзечку. Пралятаў крумкач. Птушаняты бачылі яго й спалохаліся. Калі прыляцела маці, пачалі распавядаць пра страшнога ды вялікага гасьця. Пліска шашэрыла пер'е, хацела зрабіцца вялікай, каб дзеткі прызналі ў ёй таго, хто напало хаў іх. Глядзелі, глядзелі яны дый кажуць маці:

- Хоць ты лопні, расьця, а ня вырасьцеш з гасьця.

Цяжка малому ўяўляць вялікае.

Пераможца

Самым лепшым участковым у раёне лічыцца той, у каго меней за ўсё выяўлена самагоншчыкаў. Хто ня зусім пратрухаваў, ня падавалі звестак са свайго участка, а складалі сабе графік, у каго пахмяляцца яшчэ цёпленькай самагонкай, каб горла ня застудзіць. Яно ж міліцыянту трэба, каб па службе ў гару йсьці, як цыгану па драбінах.

І вось у вушацкім До ме культуры ў дзень міліцыі аб'яўляюць пераможцаў у спаборніцтве за цвярзасці і парадак. Называюць першага па раёну й клічуць на сцэну атрымаць сувенір. А пераможца

пады маеца й зноў ападае. Ня можа ўстаць ды йсьці.
Відаць, шчыры быў пяршак у гаспадара, у каго
пахмяліўся на дарогу...

Прамачыць горла

Гаспадар, вялікі жмундзяк, бацца, што парабкі
шмат зъядуць. Перад ядой прымушае іх піць воду.
Так, думae ён, у іхных чэравах застаецца меней
мейсца на страву. Цярпелі, цярпелі парабкі, пакуль
адзін ня даў меўся. Бярэ поўную кварту воды дый
гучна прыгаворвае:

- Трэба размачыць горла, каб паболей жорла!

Гаспадар пачуў і спало хаўся. Перастаў паіць водой
перед ядой.

За парабка

У Петrusя Броўкі быў брат, які жыў таксама ў
Менску. Іншы раз, калі куды выязджаў Броўка зъ
сям'ёй, прасіў брата прыглядзець за дачай. Пакарміць
ката й маленъкага сабачку. (І прымаўка казала:
маленъкі сабачка да веку шчанючком.) Паехаў брат у
Пуцілкавічы да Броўкавай пляменьніцы дый
скардзіцца ёй на сваю долю:

- Яны мяне за парабка маюць. Я ж у іх скаціну
гляджу...

І вышерся

Пайшлі мы з мамай у Купалаўскі тэатр на чарговы
юбілей Кандрата Крапівы. Ад імя партыі як свайго
вернага спадручнага юбіляра вітаў Машэраў. Па
паперцы, падкрэслена цяжка й няправільна
вымаўляючы беларускія слова. Потым па партыйна-

савецкай традыцыі пацалаваў Крапіву. (У крапіве толькі любіца кепска.) Я нічога ня зауважыў, а маме кінулася ў вочы: пацалаваў, выцягнуў насоўку й акуратна выцерся. Што й казаць, былы педагог, а цяпер бацька народа меў кшталт.

Дык і едзь!

Хлопец з вушацкай вёскі стаў мараком, да капитана дарос. Але жонка ўпрасліла яго перайсьці на ейнае прозвішча ў памяць пра любімага бацьку. А то род зводзіцца. У іх дзяячатаці гадуюцца. І зрабіўся хлопец з Балабоўкі (даўняе чыста вушацкае прозвішча) Бальшаковым. Прыйехаў да бацькі сын, але ня з бацькавым прозвішчам. Бацька адразагаваў адпаведна з моцнымі эпітатамі:

- Ня хочаш мяне за бацьку прызнаваць, ня хачу цябе прызнаваць за сына. Што я - паліцэйскім быў, ці ўкраў што, ці забіў каго? Стаяў Бальшаковым, дык і едзь бальшаком!

Увесь у мыле

Яшчэ з паганскіх бадай што часін клёцкі з душамі ў вушацкіх і рытуальная страва на Дзяды й на хаўтурах і на памінках. Клёцкамі з душамі кормяць, калі мужчыны йдуць на цяжкую працу. І дарагіх гасцей вяльмуюць клёцкамі з душамі.

На традыцыйнай сустрэчы партызанаў вушацкі рэстаран наварыў катлы клёцак. Усе - камбрыгі і некамбрыгі елі са смакам, як у нас кажуць, аблёдавалі прысмакі. Камбрыг Квіцарыдзе адмовіўся. (Лабанок неяк паказваў біяграфію камбрыга. Між іншых важных паваенных пасадаў

Квіцарыдзе была й рычаговая пасада - дырэктар цэнтральнага рынку Тблісі.) Пакрыўджаныя вушацкія, калі потым знаёмлі нейкіх гасьцей з мясьцінамі партызанская славы, паказвалі лазню, яку ю немцы акружылі, калі камбрый Квіцарыдзе мыўся. Між іншым падкрэслівалі:

- Выскачыў голы, валасаты, увесь у мыле, ледзьве ўцёк...

Прыкідваецца...

Пайшлі ў лазню суседзі. Зь імі й глухі. Пачалі мыцца, парыцца, хвастацца. Адзін жартаўнік вазьмі дый ліні на глухога кварту вару. Закрычаў, заекатаў няшчасны. А весялун яшчэ дабаўляе, нібыта ліе халадзёнку на гарачыя камяні:

- А прыкідваўся, што ня чу іць...

Пацягушачкі на парастушачкі

Пацягнулася дзяўчына, аж, як пісаў Пімен Панчанка, маладыя костачкі хруснулі. Маці расчулена:

- Расьцеш, дачушка.

- Брэашщ, мамулька, хачу...

Дачушка была настроена на канкрэтную лірыку.

Набытак

Любілі вушацкія прыпавесць пра прасталытку й пра бяззаганку. Памерлі абедзьве. У нябеснае канторы адной выдалі даведку (у нас казалі дублікат) аб бязгрэшнасці, аб прыстойнасці. Другой нагрузкілі меж, ня раўнуючы як бычыных хвастоў, мужчынскіх патарчакаў. І падаліся бяззаганка й прасталытка ў

рай. А рай абнесены ровам, у якім палае агонь пякельны. Як ні торкала бяззаганка даведку - гарыць папера. А прасталытка звязала свае сувеніры накшталт каната (ёсьць жа вясёлая папеўка: «Як я была малада, тады была рэзва, да салдата па канату сама ў хату лезла») і перайшла цераз роў у рай. Прыдаўся матэрыяльны набытак.

Ванцак

Захварэла маладзіца на ванцак. Якія лекі ні давалі - рады ня маглі даць. Тут аднекуль вазьмі дый зъявіся здаравіла. Узяўся вылечыць. Толькі ўсіх з хаты выгнаў, каб ня пярэкаліся. А ўсім жа цікава, як жа лячыць будзе. Праз запятыя вокны ўсё-ткі згледзілі. Толькі й разважалі:

- Як паглядзець, дык дзярэць, а як знаіць, дык ванцак выганяіць...

Разважалі, пакуль леку ну моцы было.

Съветач

- А ты што, за съветача быў? - пыталіся ў таго, хто даводзіў бацькоўства банкарта. Быць съветачам - значыць стаяць у нагах з лучынкай, калі дзяцей робяць. Напрыклад, вушацкія былі перакананыя, калі рабіць гэтую адказную працу на гарохавінах, малое будзе сукрыстае, ці, кажучы лірычна, амурыстае. Таму й цешыла вушацкіх кнігарня ў Полацку зь імем «Съветач». Усьміхаліся старэйшыя, якія мову ведалі ня па казённых падручніках.

I мне

Кум запрасіў кума ў госьці. Частуе. Налівае. Але
калі поўніць сваю чарку, гаспадар увесь час
пералівае, прыгаворваючы разгублена: «Ух ты!»
Глядзеў, глядзеў госьць дый папрасіў:

- Кумок, налі ты й мне хоць раз з ухты!..

Чычыліць

Носіць бусел сыноў-пагоднічкаў і носіць. А ў
селяніна ня хапае рашучасьці, як у драўлянага
дзядзькі, зразъяранага славутым Апалінарам
Пупкам, зашчаміць адной рукой буслову дзюбу пад
паху, а другой, трymаючы сякеру, як адсекчы:
«Досьць!» Вяртаецца з ворыва заезджаны, як і ягоны
конь, гэты багатыр на дзяцей, а перадапошні сынок
пра самага малога здалёку крычыць:

- Тата, тата, і Мікітка ўжо хлебец чычыліць...
Абрадаваў.

Як садзяць бульбу

Зайсягды паўтарала мама, як трэба садзіць бульбу -
каб роўненъка клалася ў разору. А то іншы садзіць
так, як бык сцыць.

І яшчэ трэба, каб кожная бульбінка была адблелена
- адарваны расток (як пупок у нараджэнца).

Зарабіла крыж

Мужык ваяваў у вайнэ за цара. Жонка дома ня
сумавала. Дзецюкі былі няявыводныя. Аднойчы
чарговыя дзецюкі завялі маладуху на магільнік і,
нацешыўшыся ўволю, вырашылі павесяліцца:
прывязалі шчодрую на ласкі часовую ўдаву да

крыжа. Дый зьніклі. І абначавала кахальніца на магільніку. Недзе пад раніцу ўсё-ткі вывернула крыж ды зь ім і вяртаеца дадому. А якраз мужык прыйшоў з вайны. Грукаеца жонка ў дзъверы. Убачыў служывы, пачаў дзвіцца:

- Я за ўсю вайну й медаля ня заслужыў, а ты, жонка мая верная, за noch крыж атрымала...

Ці б я...

Люблі вушацкія показку пра старога кавалера, як ён усё ўмей абрунтаваць:

- Ці б я гальштук ня насіў? Надзену, а хто-небудзь цоп і панёс сабе.

Ці б я на рыбу ня схадзіў? Злаві, а пасъля ня ведай, што зь ёй рабіць. Калі яе ля ракі варыць, раскладзеш агонь, а лес загарыцца. А пакуль дамоў занясець, згніе.

Ці б я на базар ня пайшоў ды ня купіў скароміны якой? Ды грошы ў руках ня будзеш несьці, выставіўши, а ў кішэню пакладзеш, басякі падцікуюць - хоп, і ня зловіш. Так і ем поснае.

Ці б я ня жаніўся? Жаніся, а жонку возьмуць ды перахопяць.

Ці б я ня купіў парасё? Ды парасё нанач адно ня пакінеш - ваўкі съязгнуць. А ў хаце зь ім ня спаць.

Так і жыву аб нічым, нішчымніцай даўлюся, неабмыты, неабшыты, непрыкаянны, непрыхайнны.

Пырскі

Вушацкі малец быў на заробках там, «где золото роют в горах». Вярнуўся з нейкімі шэлегамі, якія тут жа і пусьціў на вечер у «Вечэрку». У кожным

райцэнтры такія ўстановы былі абавязкова. Піў, ня прасыхаочы, мок у гарэлцы.

Вушацкія жанчыны казалі як бы спагадліва:

- Прыйехаў з залатых пырскаў...

Пырскаў хапала напачатку ад шампанскага, а напрыканцы ад піва.

Хор

Так казала вушацкая цётка пра съпевы:

- Пачынаюць, як камары, тады, як мухі, тады, як авадні, а тады як гікнуць!

За што?

Мама распавядала, як у трыццатыя гады прывялі ў суд старую. Ёй пад восемдзесят гадоў. Прыйшлі дзеци, унукі, праўнукі. Чытаюць прысуд - дзесяць гадоў. Уся радня ў сълёзы. А старая нічога ня разумее:

- За што? Ці ж я крала? Я ж на сваім шнурку два снапкі на ніткі ўзяла.

Показка спачувае: за маё жыта і я ж біта. А тут бабка за свой лянок.

Адметны

У партработніка паслья вайны галіфэ былі абыштыя скурай, праціраліся ад паседжанняў. Усё яшчэ пад камісараў стараліся саўслужбакі. А вушацкія яго адразу ж празвалі - хромавая срака.

Добра

Маладзіца, у якой зноў завёўся прытыка (так вушацкія завуць прымакоў), радуеца:

- За пнём галава, за калодай ногі. Добра, калі ў хаці які шавель ёсь...

Проста хацеў

Званок у вушацкую міліцыю - у Сарочыне (вёрст з дзесяць ад мястэчка) аварыя! Міліцыя. Хуткая дапамога. Прылятаюць - нікога няма, нічога ня стрэслася. Выходзіць спакойны, пад добрай чаркай дзядзька:

- Ды нічога ня было, я проста хацеў заехаць у Вушачу...

Давезьлі. Заехаў дзядзька за колькі хвілін на пятнаццаць сутак.

Старцы пабіліся за сухарцы

Каб неяк скрасіць нуду дарогі й голад хоць на словах ашукаць, старцы разважаць пачалі. Адзін папросіць хлеба, другі малака. Той, хто будзе прасіць хлеба, задуменна й кажа:

- Укушу я хлеба ды хліб-хліб малака.

- Ах ты такі-растакі, я малако буду прасіць, а ты па два разы хлібаць?

І сварка ў бойку перайшла - счубіліся. І на паўшкі пайшлі. Як ня пазабівалі адзін аднога, яшчэ да вёскі ня дайшоўшы. І ні вячэры, ні цяцеры...

Сама

Маладзіца галосіць, запытваючыся, ці то ў мужа, які ляжыць на куце на паповых санях, ці то ў тых, хто прыйшоў развязітацца з суседам:

- А хто ж мяне пабуджаць будзіць?

Адна ня вытрымала дый кажа:

- Сраць захочаш, сама ў скочыш.

Местачковы дыялог

- А што ў цябе зялёнае ў роце?

- А хіба знатка? Гэта ж я тваю зялёнку выпіла.
На пахмельле й зялёнка, як самагонка.

Драматургія побыту

Мая апошняя радня па бацькавай лінії,
пратар эклівая цётка Марушка скардзіца:

- У зялезным магазіне тапароў людскіх няма,
толькі такія, як галовы па тэлевізару адсякаюць...
Выходзіць, цётка і алебарды бачыла.

Ён, паночак...

Прывяла маладзіца малога да доктара. У яго, кажа,
з жыватом нешта. Доктар пачынае пытацца:

- Даўк яго слабіць?

- Не.

- Яго крапіць?

- Не.

- Тады ён здаровы. Навошта да мяне прывяла?

- Даўк ён, паночак, дрышчыць...

Свой адлік

Адна дзеўка йшла на Пятра дый прыгаворвала
сваёй касматачцы:

- Знай, пятля, калі было Пятра, намуразалася, як
вішань...

У кожнага свой адлік часу.

Рэшата

Пра дзяўчыну, слабую на перадок, канкрэтна пра
ейнью масёху казалі вушацкія:

- Гэта ўжо такое рэшата, што й пасеіна адна ня
затрымаіцца.

Вобраз рэшата прыніжаны, затое выразна.

Як гэта?

Вушацкая студэнтка загуляла ў Менску. Просіць,
каб маці пайшла ў бальніцу, узяла даведку, што яна
дома прахварэла. Трэба вучобу на год «отсрочіць». А
маці ніяк ня можа ўзяць да толку:

- Як гэта адсрачываць? Ці табе, дачушка, далі
мяшалкай па срацы?

Захацелі съціснуць

Мама прыйшла з канцэрта й пра сучасную моду
кажа:

- Паразьдіралі ўсё, дык спадніцамі захацелі
съціснуць...

Выходзіць, што й з моды ёсьць выгоды.

Цяпер

Вушацкая жанчына заўважае:

- Цяпер дзевак замуж аддаюць цельных - тры
месяцы пабудзіць і ацеліцца. Ня глядзяць, што
цельная, бяруць. Раней бальшыной бралі няцельных,
а цэлых.

Па клопату

Старыя цёткі кажуць сваім аднагодніцам:

- Ну што, сваіх курэй на курасадні пасадзілі ды
ўспакоіліся?

Адгіела, ад'юрэла, адабрала.

Сама музыка

Мужык на худую жонку:

- Іскрыпка мая, балалайка мая.

Поўна хата музыкі.

Рамонт

У mestачкоўца жонка высокая, а ён маленькі. Ды,
напіўшыся, жонка б'е й б'е яго. Грекат, грукат стаіць.
Выйшла гаспадыня з хаты пасъля чарговае бойкі, а
суседка й пытаецца:

- Што ты, Полька, рамонт рабіла?

Неяк гэтая Полька п'янай разъбіла галаву.

Абстрыглі нагала. Дык сябры пытаюцца ў ціхманага
мужыка, цвелячыся:

- Ці адрасьлі валасы, ці можна ўжо баньцікі
завязаваць?

Баялася

Вушацкая была за армянінам замужам. Калі
стрэслася бяда ў Арменіі, яна была ў маці ў Вушачы.
Маці замужніцы казала пасъля:

- Баялася дачка, што мужык затросься і аліментай
ня будзіць.

Блінная прафесія

Лічылася з даўніны ў вушацкіх: шавец шыць, а жонка з голаду вышыць. Часта яшчэ канкрэтнай удакладнялася:

Сядзіць мужык на паліцы,
Шыць боты, рукавіцы.
Што пашыць, то працець,
Прыдзіць дамоў - жонку бъець.

Пра каваля ўжо інакш прыгаворвалася: кавальку ець, а жонка пяець.

Пра млынара таксама ня сумна казалася: млынар шапку абтрасець, а жонка бліноў напячэць.

Выходзіла, што самая хлебная, нават блінная прафесія ў млынара. Цьвялілася ж папеўка гарэзна:

Ой, млынар, ты млынар,
А я млынарыха.
Каб з табою мы, млынар,
Ня зробілі ліха.

Дзе кащуля бялейшая

Казала вушацкая маладзіца, як маці ейная паважала бацьку, стрэнчыла каля яго. Каб пад'еты быў, каб у карэліках ня хадзіў, заўсягды давала яму чысьцейшую надзетку якую. Калі касіў, ад усіх на лузе съвяціўся. І маці сама, было, нясе есьці гаспадару свайму ѹ малых пасылае. Дзеці й пытаюцца:

- А дзе ж мы бацьку нойдзім?
- Дзеткі, глядзіце, дзе кашуля бялейшая.

І прыгадваеца, як песня пытаеца:

Сягоныя субота,
А заўтра нядзеля.
Чаму ў цябе, хлопча,
Кашуля нябела?

Калі ж

Жанчына прыйшла ў вушацкі клуб. Моладзь адпаведна з часам і модай танцуе павольны танец. Глядзела, глядзела жанчына, чакала, чакала дый ня выцерпела:

- Дык калі ж яны ўжо танцеваць пачнучы?

У вырай

Маладзейшы сусед запрашае старэйшага гадамі на рыбу (у нас кажуць дасюль: пайсьці на рыбу, у ягады, у грыбы). Старэйшы аднекваеца:

- Ня мае гады на рыбу хадзіць - у вырай зьбірацца пара!

Сон на руку

Раніцай жонка крыўдзіцца мужыку:

- Аж замарылася, пакуль з табой увосьні сварылася.

Мужык пытаеца:

- Чаму?
- Дык ты першы пачаў.

Галоўнае не ўстуپіць, хоць усратаца, а не падаца.

Барышы

Мама неяк тлумачыла мне, што барышное - гэта агуркі, цыбуля, рэпа й іншая гародніна. Ім барышу юць, пъюць барышы: гарэлку, віно ці якую юруху. І кажуць жа: бабы качэргі мянялі, а барышы пілі.

Кароткі дыялог

Каля бочкі зь півам.

- Ці добрае ваша піва?

- Пакуль што ні зь кім ня білася.

Ад жарту піва яшчэ п'янейшае робіцца.

Па-свойму чуе

Дзед Селівей любіць унука. Баіць яму казкі. Бярэ з сабой на Вечальле рыбу вудзіць, на чаўне возіць. А малы чуе па-свойму дзедава ймя й кліча: дзед Салавей. І дзедаваму вуху прыемна гэткае нядачуваньне ўнука.

Гасціннасьць

Сват свацьцю частаваў ды прыгаворваў:

- Хлібай, хлібай, свацьця, а то ўсё роўна сучка зъесь...

І гасцінна й ашчадна. Усё адначасна.

Шчасльівая старасць

Спаткаліся старыя прыяцелькі. Гукаюць спаміж сабой.

- Чаго цябе ня відаць?

- Печы пільнуюся.

- Ты хіба паміраць сабралася?

- Во! А каму я печ кіну. Цэлы дзень са старым сварымся - то я кажу яму, каб пасунуўся на пяколак, то ён мне. А ўсё ж нейкі рух.

На сваім

Папрасіўся чалавек пагрэцца ў хату. Як грэцца дык грэцца. Ужо й noch надыходзіць. Цярплівыя гаспадары кажуць, каб начаваў, бо самім адпачываць хочацца, а госьць на сваім стаіць:

- Хоць да дня дабуду, а начаваць ня буду!

Важна захаваць прынцып.

Студэнтка

Ілонка адну зъмену была ў піянерскім лагеры недзе каля Кублічаў. Адбыла. Прыйехала. Пытаємся:

- Якая ў вас піянер вожатая была?

- Студэнтка, што ня паступіла ў інстытут.

Бяседа

Марушка нябыццам сур'ёзна казала:

- Лепей бяседы ня ма, чым хаўтуры: ня трэба ні дары, ні грошы. Сеў, напіўся, пад'еў - хоаш, кажы дзякую, хоаш - не. Бо, як памрэць чалавек, каб хто ў хаце памог, а як за стол - дзъверы ня счыняюцца.

Показка сумна жартуе: наеўся, як дурань на хаўтурах.

Што зварыць

Некалі мама мая пыталася ў Ілонкі:

- Што зварыць, што хутчэй, ці булён з клёцкамі?

Унучка адказала бабулі:

- Булён, бо ён даўжэй варыцца.

Абы ня есьці.

Ідылія

Прыйшлі жонкі адведаць сваіх мужыкоў
партызанаў блізка да перадавой. Адзін выпіў, закусіў
усім хатнім дый заснуў. Храпат аж съцены гайдае, а
ジョンка над ім сядзіць расчуленая. Спатканьне цёплае.

Другая жонка кажа свайму:

- Іванька, ты б дамоў прыехаў, курка б яечка
зьняслася, ты б зьеў.

Лірыка крутая, як цяпер кажуць. Круцей за яйка,
зваранае ўкрутую.

Дома

На вушацкім з дазволу сказаць базар чыку бабка
прадае цыбулю, кроп. Пралануе нейкаму
местачкоўцу са служылых. Той адмаўляецца:

- Шчаўя няма каму варыць, жонка ня дома.
- Ат, знайдзіцца. На адной съвет клінам ня
сышоўся.

Суедка па гандляванню пытаеца:

- А ў цябе, бабка, дзед ёсь?
- Мой ужо трыпцаць гадоў як дома.

Клопат жыцьця й філасофія быцьця - ўсё разам,
упоплечкі, як гэтыя старыя.

Хвантазія

Фігурнае катаньне глядзяць па тэлевізору мама,
суседкі, сусед Трахім, Арынін сын Васіль. Арына,
маміна сяброўка, дрэмле, але праз сон дае нейкія
каментары. Трахім дрэмле, а пасъля:

- Васька, тваю маць, дык гэта ж хвантазія! Ты ж так паспрабуй бяз канькоў зробіць. А то з канькамі й так.

У слове хвантазія - і хватаньне, і хвась, і захопленасць. Дадушы, ня хвунт разынак.

Як музыка

Распавядае адна пра п'янага мужыка:

- Як даў у палічку, усе шкляначкі ў цурачкі, усе кубкі ў цуры.

Як музыка гучыць расповяд. А на справе гучала ня так ласказа. Слова ўсё можа й агрубіць, і абласкавіць.

Па-маці

У Вушачы местачкоўка даганяе нейкага дзядзьку й гукае ўголос:

- Васілевіч! Васілевіч!..

Той ідзе і ня чуе. Махнула рукой:

- Ат, стуйбень!

Прыстоіла.

Зазвычай па-бацьку клічуць хоць маленъкіх, ды «карчоў» (так у нас завуць начальнікаў) і яшчэ магазіншчыцаў, крамніцаў, у мястэчку асабліва.

Можа, каб адразу пачала клікаць па-маці, пачуў бы...

Наперасьцігі

Кумка куме раіць:

- Кумка мая, пасядзім, паговорым аб людцах, а людцы аб нас даўно гавораць.

Зразумелы клопат: ня адстаць, перагнаць, пайсьці, як вушацкія кажуць, наперасьцігі.

Ацаніла

Марушка слухае па радыё высту пленъне дэпутата,
заўважае:

- Во, язык, мусіць, на кавадлі адкавалі - цэлы вечар
лапочаць.

Як таму ваўку з казкі пра казу й казълянятак.

Прыбабунькі

Гэтае ўшацкае слова, у якім гучыць і
байка, і бабуля, і булькат каменьчыка,
кінутага ў крутавір усьмешкі і
прасьмішкі, аб'ядноўвае такія навуковыя
паняцы, як прыказкі, прымаўкі,
каламбуры альбо досьціны, са мною
змалку хадзіла, бо прыбабунькі ў мамы
маёй былі на кожным кроку, на першым
прыскоку.

З матчынай хаты яны пайшли са мной,
каб грэць, бадзёрыць, надзеіць мяне ў
халоднай дарозе жыцыца.

Пад'ялдычкі

На Андрэеве медзьвядзя забілі,
Прадалі, грошы ўзялі,
Шапку купілі.
Бай мерыў на нагу,
Пацу бай на руку,
А насяру табе на галаву.

- Ну.

- Х.. гну, дуга будзіць.

- Куды?
 - У сраку па жалуды.
 - Натрасу й табе прынясу.
-
- Пакажы.
 - У казы пад хвастом паглядзі.
-
- Хлеба.
 - Падскоч пад неба.
-
- Скарэй!
 - Калі скарэў, дык памыйся.
-
- Крыж на крыжы.
 - Калі знаеш, ні кажы.
 - Клубок.
 - Скулья табе ў бок!
-
- Што казе будзіць,
 - Як год прыбуудзіць?
 - Другі пойдзіць.
-
- Хлеб соль!
 - Ядзім ды свой.
-
- Добры вечар!
 - Добра лечыў, ды памёр.
 - Спакойнай ночы!
-
- Бачыць шпаковы вочы ды глядзець на палок,
каб цябе чорт павалок.

- Па што, воўча?
 - Па апошняе.
- Адкуль?
 - З-пад кур, петухоў сын.
- Калі?
 - Ня калі, а жывых пушчай!
- Гразь, гразь, чаму ты ня гарыш?
 - Я б гарэла, каб ня была карэла.
- I хвор Кузьма,
I нядуж Кузьма,
Прывязыце Кузьме
Галаву к п..дзе!
- Ці ведаеш, як дзяўчына апяклася?
 - Як?
 - За гарачы х.. узялася.
- Ці даць табе тры паясы?
 - Якія паясы?
 - Я насяру, а ты паясі.
- Чый бацька ўсройся?
 - Твой.
 - А твой зьеў!
- Што на съяданье?
 - Булён -
 - За х.. і вон!

- Што на вячэру?
- Яглі -
Пацалаваліся й спаць ляглі!

- Што на палудзень?
- Сушмі.
- Якія сушні?
- П..да з вушмі.

- Позна ўжо.
- Гэта ж ня ў гроб лажыць, што позна.

- Дайце нажа.
- Усярыся, бяжа!
- Дай закурыць.
- Закуры кату пад хвост (адказваюць малому).

- Значыцца...
- Калі значыцца дык і целіцца.

- Як цябе завуць?
- Чым крупы дзяруць.
- Крупы дзяруць драчкай, цябе завуць срачкай!

- Навошта ўкраў цыначкі?
- Якія цыначкі?
- Што пад хвастом у съвінчкі.

- Навошта ўкраў тапары?
- Якія тапары?
- Што любаўся бяз пары.

- Расказаць табе пра белых авец?

- Раскажы.

- Вось ім і канец.

- Расказаць табе пра белага лася?

- Раскажы.

- Вось і казка ўся.

Хуткамоўкі

Ядры, сълівы, ядры, сълівы, ядры, сълівы.

Пі здарой! Пі здарова! Пі з даёнкі!

Авечачка, съпі з дачкой.

Стог у яме, стог у яме, стог у яме.

Бяжыць баба, за ей банка.

Пад паветкай тры кані.

Няма сала - лупі збор!

- Чые дзеци?

- Янопавы!

- Хто Яноп?

- Я Яноп!

Пракоп

Пralез праз строп,

Праз крупы, праз муку й праз падкруп'е.

Хто як цёхкае, щабеча, квакае, зъвініць, стогне

Цімох, Цімох,
Павёў дзяўчыну ў мох, у мох,
Паваліў, загаліў -
Торк, торк, торк, торк!
(Салавей.)

Пастух пражор на пасту йдзець - жарэць,
З пасты йдзець - жарэць.
Перапілі, пераелі, пералушчылі,
Перапілі, пераелі, пераласавалі...
(Ластаўка.)

- Курва, курва.
- Сама такава, сама такава.
(Жабы.)

Еў я пана, еў я цара,
Толькі рыбкі ня спытаў.
За рыбкай паганюся -
І сам утаплюся.
(Камар.)

Мікітка-сынок,
Падай тапарок
Адсеч пупок,
Паглядзець кішок.
Фук!
(Голуб.)

Загадкі

Перагнуў цераз мяжу,
А што зробіў,
Ня скажу.
(?)

У куточку на пруточку
Вісяць Мэндалевы яйцы.
(Клубок нітак.)

Цыганка ў хаце,
А сіські на дварэ.
(Бэлька.)

Ракам настаялася,
Сракай наківалася,
Камары наеліся,
Людзі наглядзеліся.
(Поліва.)

Машоначка бараньня
Даець і зъвечара і зраньня.
(Капшук.)

Авохці мне,
Пяць на мне,
Шосты строчыць
І той хочыць.
(Іскрыпка, пальцы, смык.)

Кладуць старца ў дамавіну,

Х.. тырчыць напалавіну.
(Грыб у кошыку.)

Паміж двух дубоў
Вісіць цялёнак бяз зубоў.
(Тое, што й думаеш.)

Дзед бабу нагнуў,
Касмаціцу раздуў,
Салодкае выкусіў,
Горкае выплюнуй.
(Ляшчыніна, арэх.)

Ішлі лесам, съпявалі басам,
Несылі драўляны піражок зъ мясам.
(Хаўтуры.)

Мужык карчы драў, драў,
Корч выдраў, кінуў,
А дзюрку панёс.
(Хадзіў за вугал.)

Сядзіць Савасьцей
Бяз скury, бяз касьцей.
(Куча.)

Дзесяць братцаў цягнуць невад
На Пердунову гару.
(Пальцы, порткі.)

Словы матчыны з Вушаччыны

Ня хваліся сеўшы, а хваліся зьеўшы.
Той самы блін, ды ў рэшаці.
Ня выходзіць у Хадоры тры бліны.
Хваціў кашу шылам.
Лёг ня еўшы, ўстаў ня спаўшы.
Пайшла сучка баразной.
Цалое, мало е, большае папалам.
Так ня так, ператакаваць ня будзем.
Беднаму Іваньку і ў п..дзе каменьні.
Як увойдуць злыдні на тры дні, дык і за сем год ня
выганіш.
За тры гады боты, як перуном, спаліла.
Пашкадаваў воўк кабылу - пакінуў хвост ды грыву.
Ці будзіць яна жыва?
Высьпейць касьцянка - высьпіцца шляхцянка.
Карову б'ець зык, а бабу бабскі язык.
Новае сітца пакуль навісіцца, а як навісіцца, дык і
пад лаўкой наляжыцца.
Якія мы самі, так ія нашы й сані.
Пазайздросціці х.. лапцю.
Надаела сабачай лапе ляжаць на стале, дык хай пад
сталом паляжыць.
Чаго б съляпы плакаў, каб съцежку бачыў?
Хоць сабачына, абы вочы ня бачылі.
Ня было мяса, і п..да ня закраса.
У дурной птушкі дурныя песьні.
Запытала зіма, дзе ты лета быў.
Ня быць казе на лазе, ня есьці ёй брэду.
Зарадзіў Бог чалавечка - ні баран, ні авечка.
З кім ня рос, таму ня дзьмі ў нос.

Ня купіў бацька шапкі - хай галава мерзыніць.
Вашапруд на кут, а добраму чалавечку добра і ў запечку.

За гарой табе Насярэйка кланяўся.
Красавіца, што з-пад стала кусаецца.
І тыя хвалілі, што цераз шлеі валілі.
І качачка казала: ты-ты-ты-ты...
Дзень добры таму, хто ў гэтым даму!
Бліны з падскокам.
Спара ў дзяжу, і сын на вясну!
Дай, Божа, сесьці на шчасльвым месьці.
Хорша, Базыль, ня рассыпай табакі.
Хорша, тата, ня ўдавіся.
Каб шырэй ступаў, дык на чарку б папаў.
Сядзь, хай ня вісяць, адарвуцца - разаб'юцца.
Забірайце збрую і едзьце к х...
Калі ты курэц, дык і май свой тытунец.
Дурны, дурны, а скваркі любіць.
Яму гавары, а ён брык дагары.
Пазыкі ня ходзяць бяз'языкі.
Глядзеўшы з рук, зробішся, як крук.
Няспадзеўкі - дзіця ў дзеўкі - жох.
А я жох сваё з запазухі.
Няўлад мая сучка - за хвост ды на плечы.
Толку, як з кілы мазгой.
Раньняя птушка цярэбіць дзюбку, а пазыная - вочкі.
І няўмека пячэць, як з засеку цячэць.
Ня лезь жаба, дзе коні куюць.
Хлібай, ня дбай, хоць жыдка, ды многа.
Хоць сучку, абы грошы кучку.
Людскі рот - ня гарод, ня паставіш плот.
На чужы раток ня накінеш наратор.

Ня будзь ні войтам, ні сватам, ня будзеш чалавекам
праклятым.

Сам чорт адсту піўся.

Разьеўся, як шыла.

З вялікіх выбораў - лапці ды абора.

Нагінаючыся, ня нацалуешся.

Абыходзімся мы бяз таго Гаўрылы, што каля нас
ня жывеца.

Фіц выйграў, фіц прайграў.

Дзесяць гадоў нявестка зжыла й ня ведала, што
сучка бяз хваста.

Што ня гожа, тое няпрыгожа.

Матка ня знаіць, што цялятка рыкаіць.

Нечага козамі сена псуваць, яны й лыкі зъядуць.

На гора й сядун - дзіця.

На чужое шчасьце й мухай ня ўпасьці.

З гора кот капусту есь.

Ні з колам у горла.

Грозен рак, ды ў срацы вочы.

Плач, галасі - рады ня дасі.

Падняўся вышэй папараці.

Усюды гож, як шавецкі нож - і боты шыць, і
бульбу կрышыць (скабліць).

Худы, як склезень.

Сыты, як рыдзель (як брысік).

Мурзаты, як заткала.

Халодна, як у ваўкаўні.

Мокры, як мачонка.

Скох, як майскі венік.

Сыт, хоць нажы вайстры на ім.

Дай Божа ў найме людзям, ды ня мне.

Хочаш мець злос্নіка - пазыч гроши.

Аддай рукамі, а хадзі нагамі.
Даюць, ды з рук ня пускаюць.
Дзе няма роста, там няма й прыгоства.
Дабрахвочы глядзіць скупому ў вочы.
Садраць, як чорт за бацьку.
Лепей касіць касой, чым дугой.
Смакам, смакам, смакаўно, а ўсё ж лепей за гаўно.
Ва ўдавы два наравы, а ў удаўца бяз канца.
Зъяляеў, як ліпа.
Біся, сварыся, а на дабрыдзень слова кінь.
Чужога рабёнка хоць маслам масльі, а ён дзёгцем
усё роўна съмярдзіць.
Каб табе даў Бог здароўя з жабіны прыгоршчыкі.
Чужое добро возьміць (бярэць) за рабро (вылезіць
праз рабро).
Кароўка - мамка, а сала - я мка.
У каго няма статку, у таго няма і ўпадку.
Цяжка толькі пачаць, а кінуць ураз.
На від мужык хоць лапаць, абы жыць - ня плакаць.
Каб госьці ня селі косьцю.
Галодны, як воўк жаробны.
Разгуляўся, як сабака ў торбе (у мяху).
Любіў бы Грасім, каб чорт гроши насыў.
Журавы паляцелі - палудзень панясьлі.
Малады - першую галаву на карку носіць.
Еш, пакуль ня запяеш.
Ня круці духамі.
У сім кагалам і бацька з жыгалам.
Якая жонка ды ня жонка, а ўсё ж лепі за парасёнка:
хату адчыніць і зачыніць.
Хоць насяры ды ўтапіся.
Тры п...ы попелу ня варты.

А дзе ж тое дзелася, што ў штанах вярцелася?
Жыць будзеш, але ня захочаш.
Няма чаго маліща, калі з запазухі валіща.
Згаварыўшыся, і бацьку можна забіць.
Як зяць на парог, дык цешча за яйцы.
У яго ў роце мухі любуща.
Тады мужык з жонкай сварыща, калі ў катле
трасца варыща.

Кармі гаўном - заб'еш гальнём.
Гонкая дзеўка, хоць на ёй вішні абірай.
Даўгі, хоць сабак вешай.
Жывіце, як брацьці, а рагуццеся, як жыдзьдзі.
Хлеб на стале - рукі свае.
Каб цябе порах узяў.
П'юць так, што сабакі морду ліжуць.
Пакуль па каню, па аглоблі скарэй.
Ня бачыўши цэлага, і лагленаму рад.
Сіраце даварыща ў жываце.
Дзяўчына, як жалуд.
Хай той плачаць, хто бярэць, хай той скачаць, хто
ідзець.

У Бога дзён ня рэшата.
Каму рупіць, таму й вочы лупіць.
Дайце Саўку спраўку.
Мазгі ў ствол пайшлі.
Служы вёрана й крадзь памерна.
У яго даўгоў, як у зайца ламоў.
Ня слухаіць, хоць ты яму вуха выварачавай.
Дзьве бабы й Тумаш - поўны кірмаш.
Ня налечышся, а скалечышся.
Дзе дзіцё адно, там заўсягды ня ладно.

Адна жаў на й тая з гаўна (адно жаўно й тое з гаўно).

Пагода, аж трасеца.

На воўка памоўка, а мядзьведзь спадналуску.

Ждала, ждала я жданкі паела.

Каб усё было на піндурах.

Ня перадкуй, як сабака перад пастухом.

Корчыцца, як скурат на агні.

Нас ні вада ня размыць, ні съвіньня ня разрыць.

Жывець шэртам, вэртам, перавэртам.

Ежа - толькі шалёнаму сабаку на хвост выліць.

Ядкі на зуб.

Перад сячэць, а зад валачэць.

Калі ж будзе тое лялё?

Далёка пьяны гойкаў.

Воз ня воз - на семярых падвёз, а мне й досіць.

Па Пахомку шапка, па гаўну й пакрышка.

У мяне кароткі завароткі.

Яму не калёсы за насіць.

Чалавеча, ці ёсьць у цябе галава на карку?

Пацалуй мяне сягоньня, а я цябе заўтра.

Сваё сонца і ў попеле відно.

Ня знайшоў ішчасьця зраньня - ня шукай яго на зъмярканьні.

Кожная пачвара знайдзіць сабе пару.

Заяц ня трэплеца.

Заяц, і той злосьць маіць.

Кожнаму дразду па сваім гнязду.

Х.и начаваў, а другі прасіўся (нічога няма).

Ён табе ня шыш-варона й ня кукуй-заяц.

Стаяць ні на жары, ні на вары.

Завіло ў матылях.

Рабі, рабі, а дзюра мала.
Ня бачыў ты яшчэ савы смаленай.
Жыву, нічога ня маю, але й з вазоў ня хапаю.
Яму стала ні па каню, ні па аглоблях.
Ня хухры-мухры, а рух-рух.
Глядзі, зробіш кісла.
Засьмярдзіць пад сталом, запахніць на стале.
Багатым быць маю надзею: прадам сучку ў
нядзелю.

Сава відна па палёце, а сакол па пагледзе.
Даць уносьніцу (улычніцу).
Багаты на кані, а махляр на съвіньні - і махляр
перагоніць.

Застаўся толькі дух ды пятух.
Пішчыць, як съвіньня ў пярэплаце (у друках).
Ня нашага носу палосу.
Лепі першы гнеў, чым апошні.
У гневаша (надуцькі) губы тоўсты, а срака тонка.
Заробіць стыдніцу.
Свая рука ня сука.
Устаў, яшчэ чорт у кулачыкі ня біў.
Былі б пабразгачы, будуць і паслухачы
(паслугачы).

Хадзіць у панібраці.
Гдзе тылькі фэст, там пан Юзаф ест.
Ні каровы, ні каня, жыву сабе, як паня.
Хоць альховы, ды смаляк.
Чым поршы, тым горшы.
Вось твой хамут, вось твая дуга й я табе болі ня
слуга.

Такая праўда, што сучка дзёгаць зъела і ў ляпе
белая.

Мяне на работу ня хвалілі, але й на ежу ня ганілі.
Загарэлася бяроста ў срацы.
Малы - з чорта пералетка.
Набойнае шыла танна каштуіць.
Ня падпускаць ані на храбт.
Таўстая, як кукамі зьбіта.
Лепі палавы хлеб, ды першы, чым другі пішонны.
На базары й бык цельны, і певень зь яйцом.
Ня быў ты на смычковым пераезьдзе.
Ня столькі брагі, колькі зъвягі.
Золата з гаўном змолата.
Язык бяз косьці, што захочаць, тое й хвосьціць.
Пакуль лес адзенецца, невядома, дзе хто дзенецца.
Лежань ляжыць, а яму доля бяжыць.
Па дастатку пякуць букатку.
Хоць наўздагон, ды навыперадкі.
Крычала, крычала: «Падай патарчала!»
І да мяса трэба закраса.
Дзярэцца, як жаба на крэў.
Мужык так гаруіць па жонцы, як баба па іголцы.
Ці мужык памёр, ці прањнік сплыў.
Будзіць горка - праплююць, а салодка -
праглынуць.
Краса пракрасіцца, а разум прыгадзіцца.
Саламяны мужык і залатыя дзеткі, а ня прамяніяеш.
Вон! Каб і вонках ня было.
Дурны, аж круціцца.
Па малаку ног ня павалаку.
Калі сяродка поўная, тады й канцы йграюць.
Зьбіраецца, як съвёкар полкі (пялёнкі) паласкаць.
Баба, як ракіта, прыжывушчая.
І съвяты б паскакаў, каб гарэлкі паспытаў.

Асіна ня лясіна, каза ня скаціна.
Ад чаго яму стала, ад круп ці ад сала?
Ня хочаш рассказываць - нясі ў кішані.
Усё ж ня з-за вугла, а з-за стала.
Бог ня слухаіць, што съвіньня рухаіць.
Зайшоў за Дунай і дамоў ня бувай.
Каб ня еў, ня спаў, у Амерыцы б стаў.
Будуць бліны калія Дзьвіны.
Гаршчок гаршку ганьбу даець, а абодва дзюравыя.
Чмут-беламут, у чортавы лапці абут.
Бягом, горб ушчаміўши.
Як з піпкі выгарыць.
Прыйшоў з сяла, гоніць з двара.
Што ўбіў, тое і ўехаў.
Кожны сабе мякашом, а другому коркай.
Ніводная гаспадыня пад пяколам ня здохла - усе
жывуць.
На балочыя вочы пароша валіцца.
Калі гаспадыня з голаду памрэць, дык яе пад
прыпечкам пахаваюць.
Ня хаці ты ракаў і ня мачы ты сраку.
Памог, як кашаль кольцы.
Густая каша дзяцей ня разганяіць.
Дабранач - усе блохі нанач.
Дасьць Бог дзень, дасьць і пажытак.
Ещце, хоць кішкі на плечы.
Пень гарэў, а воўк сраку грэў, іскра пала й радня
стала.
Хто дуж, той лепш.
Абы з рук далоў, а з ног само зваліцца.
Няхай жывець, красуецца, пакуль на х.. ня
ўссу нецца.

Памагло, ня памагло, а ад сэрца адлягло.
Гадзіць, як благой скуле.
Аж гадзіць, як съяпы па п..дзе гладзіць.
Цяпер праўду вайкі зъелі.
Яшчэ й марац пад нос зашмарыць.
Вялік пень, ды дуплен.
Ёсь што казаць, няма каму слухаць.
Цяжка пачаць, а кінуць лёгка.
Глядзі, каб цябе сарокі ня ўкралі, паду маюць, што
сыр, - гэтак вымыўся.
Дванаццаць з поўначы пррабіла, прывёз на базар
Зуська мыла й пачаў таргаваць.
Кожнае дыханье любіць папіханье.
Ня да любеблі, калі руکі пакрэплю.
З Богам, Хадорка, калі людцы здаруюцца.
Да Зымітры дзеўкі хітры, а паслья Зымітры, хоць
сраку вытры.
У вас папелі, а ў нас паелі.
Цялятка ў срачцы, а ён з абушком бегаіць.
Адарваў гнілому цяляці хвост.
Зроб бела й гуляй съмела.
Шлёп гаўно ў кашу, у панскую, ды ня ў нашу!
Сабака ня зъесь, пакуль ня пакачаіць.
Прайсьці туркі-баркі.
Горка рэдзька, ды ядуць, дрэнна замужам, ды
йдуць.
Валуй раменныя вушки.
Прыдзіць каза да ваза, ды ня будзіць сена.
І духу-паху ня чуваць.
Мая душка ня перабірушка.
Гэта табе ня ў яйцы пішчыць.
Хоць за вала, абы дома ня была.

Сава съпіць, а кур чуіць.
Трэба жыць і мучыцца, пакуль съмерць налу чыцца.
У багатага пана багатыя яйцы.
Напіўся да зялёных мялікаў.
У яе маланьня з-пад хваста съвішчыць.
Кій на кій завадзіць, а абед на абед - не.
З лясочку дачакаеш, а з пясочку - не.
Нечага таму богу кланяцца, каторы на нас ня
глядзіць.

Еш, пакуль рот съвеж, а як завяніць, ня загляніць (а
як памрэш, і калом ня ўвапрэш).
Белае, як съвіное цела.
Шанасьць такая, як воўк кабылу шанаваў.
Золата ўсюдых золата, а гаўно ўсюдых гаўно.
Пьець, як у бот ліець.
У мяне хоць куніца, ды ў рот, а ў цябе сініца, ды ў
год.
Залапіць вочы (даць хабар).
Краса завяніць, а шчасьце ня абманіць.
Вясельле наша - хлеб і каша.
Думай за мара, а съмерць за плячмі.
Злодзяя пройдзіць, хата астанецца, а агонь нічога ня
пакініць.

Голад - ня цётка, ён ілжэць і крадзіць.
Цярпі, Грышка, спасён будзіш, а ня выцерпіш,
чартом будзіш.

Зьеш х.., а рыба дорага.
Ня будзь выдатнікам, ня будзь астатнікам.
Хто чаго хочаць, той таго даскочыць.
Хто чужое ня шануіць, той свайго ня маіць.
Жонка - радня за парог.
Такі добры, толькі на небе зывёзды зьбіраць.

У іх вада няразьлітая (пра сяброўства).

Варона на многа сукоў садзіцца, ні на водным ня жывець.

Бог ня бяз ног.

Добра вам жыць! (Кажуць на разъвітанье.)

Пайшоў бы ў мніхі, дык яйцы ліхі.

Харош, як съвіньня ў дождже.

Так стараўся, аж язык замакрэй.

Адбяры, Божа, стыд, буду пьян і сыт.

Бог, як у пень, душу ўторкнуў.

Свая хатка, як родная матка.

Дзе конь качаіцца, там поўсьць астаніцца.

Нос, як кічаўка (кісялёўка).

Вушацкія бляхары паехалі ў Вушачу кусацца.

Дзе трушком, дзе бяжком, а дзе й шагам.

У сваёй хаці і качарга маці.

Розум па запатылку (патыліцы) цячэць.

З аднаго боку пячэць, а з другога душу валачэць
(ля вогнішча).

Падупала га ня лічы за прапалага.

Пратаў, як муха ў сырватцы.

К чорту ў зубы залезіць.

Ну, як дуж-крэпак?

Ні скубсыці, ні смаліць.

Купцы на расторгі.

Знойдуцца на рукі мукі.

Ні стуль, ні ссюль.

Крычы, хоць разарвіся.

Найшоў дзеўку па свайму калену.

Твой січас, як жыдоўскі зараз.

Яму мазгі выпетрыла.

Салому еш, а фасону ня губляй.

Забі мяне лапцем (калі ня так).
Абцёр троху пархі, дык і капызіцца.
Сяньнік ня падушка, нявестка ня дачушка.
Хай у вас будзе ня съпіта, ня зьета!
На ласы кусочак знайдзіцца куточак.
Плача, як па ўмірушчаму.
Мужыку калена пакажы, толькі праўды ня кажы.
Шыла, шыла і гаўном завяршыла.
Ня бойся сабакі брахлівага, а бойся кусьлівага.
Падторкнуўся, як чорт з каўшом пад брагу.
Лгаць, як у лёд.
Добрая цацотка (цаца).
Як у мядзьвежжу вушку (утульна).
Каб ты так з носам быў, як гэта праўда.
Як сабака падхартаны.
Як на шпігах сядзець.
Сесьці макам (саладом).
Цыбуля, як тынок.
Гаворыш, як съпіш.
Ні ў пір, ні ў вір, ні ў добрыя людзі (зь некім).
Гавары, кум, ды абедай.
За другім бачыць пажашкі, а за сабой і бярвенъні
ня бачыць.
Цёмна, хоць ражна выставі.
Як на мокрую п...у блохі.
Свой лес - свае зайцы.
Муха ня разарвець бруха.
Торкаў, торкаў, то ў буракі, то ў моркву.
Як хочаш, вышэй сракі ня падскочыш, ты скачаш і
яна з табой.
Ляжыць ужо на боскай пасьцелі.

З малачком і зямельку абгоніш (мама дадавала: як
абгоніца ў роце, дык і праглынеца).

За слабо і цыган павесіўся.

І Аўгіньня нявінна, і Ігнат ня вінават, а вінавата
хата, што пусьціла Ігната.

Заробіў бочку мякіны.

Хто дарогу пытаіць, той ня блукаіць.

З усіх капылоў далоў.

Як бязрукаму рукавіцы.

Круціца, як жулік на кірмашы.

Гакі-бакі забіць (сьпраца).

Духі падхартала (ад голаду).

Тое-сёе ды нічога.

Ходзіць, як няпрыкараны.

Цыганскі пот грэіць.

Добры чалавек пабаіца ківа, а благі ня пабаіца і
кія, калі ня паможаць кію, ня паможаць і кій.

Куды вароне ні ляцець, у сё адно гаўно дзяўбаць.

Хто ня йдзець, той галіца, а хто зойдзець, той
кайца (замужжа).

Як была ў мяне кабылка мышастая, па вярсьце ў
час шастала.

Такім кавалкам мяса і варона ня падавіца.

Заробіў курам на соль.

Лыжка гнеца, нос съмяеца, душа радаваецца.

Нясеца, як чорт з грэшнай душой.

Мужына абы троху лепшы за чорта, сем красуняў
восьміць.

Які груган, такая й песня.

Чорная авечка й белая авечка, а дух адзін.

Чужыя сълёзы паб'юць бел-камень, паб'юць і лозы.

Даў пылі, як заяц кабылі.

Бяз прычыны й съмерць ня бываіць.
Да работанькі анінютанькі, а да любатанькі - ах
мае матанькі.

Яна ўся зь хітрасьці сшыта.
Ні да цябе пьюць, ні да цябе здароў кажуць.
Дзе харчы, там і тарчы.
За хатуль ды адтуль.
Дзе любяць - ня ўчашчай, а дзе ня любяць, нагі ня
накладай.

Памяць яму заарала.
Старцу пажар ня страшан.
Жыві, пакуль галава сядзіць.
Зялён, што рута, і кісел, што атрута.
Вырабатаны, як конь.
Хто зь языком, той зь пірагом.
Каб захацеў, знайшоў бы рукі.
Добра, што табе ўдалося, як Салосі.
Калі люлька адварвешца, і гаспадарка зъвядзецца.
Яна баба нягідкая, як конь.
Цыган прадаець рукавіцы й кажух з Каляд.
Ногі таўстыя, па жыздзянёнку.
Ня стаў сябе ніжэй падашвы.
Зайца забіў метраў дваццаць.
Шалёная дачка й нядапечаны сын.
Дзе рот, там і смурод.
Кладуся спаць, як у міраць.
Багаславёна й на стол пастаўлёна.
Браўшы добрае, трэба аддаць добрае.
Кілбас цэлы баз.
Пайшла слава да Аршавы.
Перад зайцам жабы ўцякаюць.
Як Сора сказала, так Мэн达尔 запішаць.

Адзін дзень з юшкай, а другі з калатушкай.
Як е, так і вуе.
Дажыліся кулкі: ані солі, ні мукі.
У вар'ята штодзень съяята.
А хай вас дажжом намочыць!
Злосьць пакінь на заўтра, а работу зроб сягоњня.
Каб ня плеш, дык і гола б ня было.
Прышануў адзежынку дома, а яна цябе ў людзях.
Бяжыць руя, пабяагу й я.
Усе дабры бабры.
Што ты, як вуда, убакі ходзіш?
Як трахну, аж чэрці пасыплюцца.
Сабаку съніцца хлеб.
І ў вераб'я сэрца ёсь.
Жывець на гулявым хлебе.
Багаты дзівіцца, чым бедны жывіцца.
Глядзіць, як карова на карову.
Каб ты съцежку мацаў!
Бог сі от жалеіць, толькі шчасльця ня даець.
Датуль матка міла, пакуль срачку мыла.
Хачу дамоў, як вады напіцца.
Лапаць ня князь - абу ў ды ў гразь.
Пенсія малая - пальцам вымакайш.
Ня дай Бог ні дадзенага, ні крадзенага.
З кута ў кут - і вечар тут.
Досыць зубы шчэрыць, будзем вячэраць.
Неяк зладзім - хлеб ёсь, сала ўкрадзім.
Благому Яську ні ў чэсь, ні ў ласку.
Дзівак рыбак: на вадзе сядзіць і піць просіць.
Два медзьвядзі ў вадным логавішчы ня тоўпяцца.
Пахадлівы, як паходзень (венік-паходзень), як
пожаг.

Дома кожны куст гаворыць.
Прыйшоў у маю хату й б'еъ майго тату.
Купшў бы сяло, ды гроши гало.
Ня па барадзе, а па чарадзе съмер ць ходзіць.
Было папікішча на цэлы век.
Як столь зубамі ня грызла (ад злосыці).
На Купалу суніцы, а на Пятра чарніцы.
Ёй жа будзіць столькі хварсы.
Круціць яго, як вяроўкі.
Ёй сягоньня ня па гумар (гумор) бегчы.
Якая вада ні гразная, чысьцей за нас, яна нас
абмыць, а мы яе не.
Нячым бабыля ў хату пусыціць, лепі барану на куце
паставіць, на барану хуць атнімку (анучыну)
павешаіш.
Хоць позна, ды навозна.
У яго ўжо даўно ў сраку піць пайшоў (пра
нямоглага старога).
Так бы й сказаў, што сраць хочаш.
І разум бы мела, каб яе спасыціла са съвету.
Заробіла, як Хоўра на воўне.
У смак ня перажвеш, а ў ласцы ня перажывеш.
Палопаліся ад съмеху.
Ён майго гаў на ня варты.
Мужык падшлёнінаваты, няўзглядны, але дужа
слушны (які слухаецца).
Як пьюць, ядуць, тады ўсе добрыя.
Хацеў зробіць аграфлі, а выйшла вешалка.
Былі б смачныя грыбкі, дык елі б ваўкі, а то, гады,
мяса ядзяць.
Як за съцену (адняло, перастаў).
Няўжо на дзяўчат звод зьвёўся?

Лепі ўвідзіць злодзю ў клеці, чым на Грамніцы
сонца (на няўрод).

Пацягнула, як ката на варацакі.

Чужога на локаць ня дастало ся.

Як вядзецца, дык і на шчэпку прадзецца.

Ляжаць ня ляжыць і бягом ня бяжыць.

Гаўно аб гаўно й пырскі розна.

Ні съледу, ні знаку - пабег, як у сраку.

Сок ёсь, хлеба нетуці, хлеб ёсь, соку нетуці (вясна
й восень).

Сена такое добрае, што абасцаўшы й поп будзіць
есьці.

Такая сылігота - і галавы ня зьбярэш.

Дома й салома ядома, а ў гасцінях і сена ня есца.

Благога жарабка дык і на пярэплаце шкура
гагочаць.

Клясьці мёртвымі клятамі.

Вочы выгаліць і глядзіць.

Тарчыць, як патарчака.

Ня съмейся, рабе, будзе ў табе!

Ёй хоць прысадку на пяты насып, усё роўна будзе
крычаць: люблю.

Каму тое, каму сёе, а мне юр наўме.

І лапы сашчэміць (памрэ).

Трэба ж, каб чорт машонку шыў, а яна лопнула.

Абы на раду бацька быў, а там нічога.

Па ім верхам едуць, як на пастуху.

Каб ламіўся стол ад ежы, ложак ад люботы.

Носіцца, як па трэцьцяму (жарабя па трэцьцяму
году добрае ўжо).

Мыць языком.

Сморкаў і за пояс торкаў.

Што яна яму - насрала, ці мяжу перадрала?
І рукамі, і нагамі, і ўсякім спасабамі.
Век зжыла й ня засьмяялася.

Чым якая сварка, лепі маленъкі баёк.
Які бацька, такі й сын - праматаліся саўсім.
Багата з хвасьлівым ня разъбярэш.
Ня затое зъяднелі, што ў нас пілі й елі.
Ня зъ мясам, дык хлеб з квасам.
Насяру табе, гнілы х ігруш пад'еўши.
Нічога ў хаці няма - як перуном выスマлена.
Сякі-такі мужчына, за ім дровы й луччына.
Чужым салам па чужой сьпіне.
Хай бы ён ужо пнём радзіўся, хоць бы съвіньня зад
пачасала.

Доля мая ялаватая - аддалі ў сяло х..ватае.
З носу па грошу, а ў каго большы - з тога два.
Цапом-лапом (рабіць што-небудзь).
Зъвёўся на самоў хвост (выхудаў).
Што зімой ножкай коп, то е летам ручкай хоп.
Піць (пітва) - хоць галаву мый.
Нагаварыліся, паталкавалі, а нічога ня выталкавалі.
Яна здаровая, як ласіца, белая морда - прыгожая
баба.

Абыйдзецца пляшывы бяз грабянька.
Цыганы ад душы адагнаў (перакусіў).
Што робіцца з нашай жаробіцы?
Яна тваё гаўно глядзіць (даглядае малое).
Вялікая лыжка дзяцей ня разганяіць, а малая
разганяіць.

Людзі ня съвіньні - усё зъядуць.
Бабе праўду ня кажы, пану верна ня служы. Служы
пану верна, а пан табе пердне.

Такое ўзяньне хай на сухі лес.
Цябе таўкачом у ступе ня спаймаеш - жых ды жых.
Пілі, пакуль іх у штабялі ня склалі.
Каб ты бачыў так сракай сонца.
Кату па пяту, сабаку па сраку, съвіньні па калена.
Грудзі, як у петуха калені.
Вада й мельніцу ірвець.
Ядуць госьці, ядуць, як мяцёлачкай мятуць: на
стале ні костачкі, пад сталом ні крошачкі.
Зьеш акрайчык, каб быў сын Мікалайчык.
Душа ў сраку скачаць ад смаку.
Красен-чырван, як са сракі вырван.
Аддась ёй чужия сълёзы Бог.
Гардых Бог зь неба скідаваць.
Яна будзіць яго, як чорта на вілах насіць.
Сыйшло на быка жыцьцё.
Улажу ей разуму галаву.
Ня руш нічога й ня бойся нікога.
Ня кармі хлебам, а дай хвост падняць.
Кармі мукой, дык і пойдзіць рукой, будзіш карміць
гаўном - забьеш гальнём.
Штаны парваныя - усё начыньне баўталася.
У нядбаліцы колас ад коласа за вярсту, а ў
руплівага - сноп на снапу.
У торкненца, як сраць у крапіву.
На коніку ляжыць (значыць, памёр.
Конік - лава пад кут, ад столу да парогу).
У нітку вышягнуся, а зраблю.
Як лахаўка бегаіць.
Тулінка, тулінка. Стой, воўча мяса!
Сала любіць, а на съвіньню ня ўзагнаць.
Днём лета ня позна.

На вілачках цераз парог.
У дурной птушкі дурныя песньі.
Як вокам паглядзець (жыта).
Таўстамясіца такая (у процівагу - сухабзьдзеліна).
Сабака, і той лішняга ня есь.
Кот столькі рыбы зъесь, колькі сам заважыць.
Ходзіць, як рында.
На чым вазку еду, таму й песнью йграю.
Што праўда, то ня грэх, што торба, то ня мех.
Куды па што, куды па нішто.
Дамэнта багаты - два катлы калатухі на загнеце
варыща.

Хата стаіць, як сарока бяз хваста: бяз хлявоў, бязь
сяней.

Ня слухай смаку - пхай, як у сраку.
Стаіць, як х.. на вясельлі.
У лась, як мазь, як падмажаш, так і паедзіш.
Капізду лінъку выпіў.
Ніхуютанькі ня будзіць.
Хай па ім вошы ходзяць, каб я пайшла к яму на
хаўтуры.

Як устаніць, дык і да неба дастаніць.
Ешце, госьці, капусту. Капуста тлуста: сем п.зд
варылася, восьмая ўвалілася, а дзевяятая самаволь
ходзіць.

Гаўно гору ня помач.
Трасеца, як жыд над гаўном.
З голай сракай каля голага х.. ня жартуй.
Маўчыць, як срака.
Ён мне так патрэбен, як у срацы валасы.
Галава хоць авечча, абы п..да чалавечча.
Есьці ня сраць, можна падаждцаць.

Ня страш бабу х.ем, яна яго бачыла.
Як забачыш, дык заплачаш.
Вочы заспаныя, як у зайца.
Гаворыш, як воўну на плот вешаеш.
Ілжэць, аж съкіпаіцца.
Ты яшчэ малады, а як пастарэеш, і вароне нос дасі.
Галава вялікая, толькі блох разводзіць.
Дурны, дурны, а скваркі любіць.
Да абу ха напіўся.
Так дам, што аж чэрці засьмяюцца.
Голы, як бубен.
Вочачкі па яблыку, зрэнакі па йгрушынцы.
Набраўся, як Гапон съліў.
Піце, жылы, пакуль жывы, пойдзеце да гробу,
выпъеце хваробу.
Прайшоў усе трубы й воўчыя зубы.
Пузу на лоб лезіць.
Чарка малая, як рыб'я вочка.
Хто ня быў пастухом, той і гаспадаром ня будзіць.
Бяз прычыны й съмерць ня бываець.
Пусьціўся, Мікіта, у валакіту й валачыся, пакуль
канцы прыдуць.
Халодны татка, халодная матка (вотчым, мачыха).
Няма чаго на дзевак дзідаваць, калі пайшлі старыя
бабы блядаваць.
Гэткіх цацаў многа ў срацы.
Будзь здарова, як карова, і багата, як зямля, і
пладліва, як съвіньня.
Гэтак курыць, як п..да сена есь.
Яно ж ня з лапцем варылася. Калі лапаць укінуць, і
то смачней.

Ён, як цыган, як надзеніць надзетку якую, пакуль
ня зваліща, носіць.

Ззаду навыскачку.

Я такую ласку і ў жыда знайду.

У яго ў галаве ўжо зробіліся лялькі такія дурныя.

Дзе рот, там і смурод.

Хто яго абманець, той на тачылі мора
пераплывець.

Цяпер усе хітрыя - пайшлі ў гандлёўшчыкі, дурных
няма.

Каб табе моль пяты пабіла!

Ня ўздыхай: няма й няхай.

Рыба куплена, воз накрыт!

Валі на бурага - буры ўсё зъвязець!

Дзе паверніцца, там і ўпердніцца.

Чудно бабскае судно: уніз дзюркай, а ня цячэць.

Ніводзін бык карову ня забоў, ніводзін мужык
жонку ня забіў.

Кароста ня праста - панская хвароба.

Ад каросты ня ўміраюць, толькі рукі ня гуляюць.

К нашаму берагу плывуць то х.і, то трэскі.

З мора на караблях, а зь п...ы на лыжах.

Раськінъ ножкі, як баран рожкі!

Злосьці поўны косьці, а сілы з катовы кілы.

Мы паедзім, мы пайдзём, надаелі мы людзём.

Я сваю Марынку хоць пасярод рынку!

Вушаўкія песні, папеўкі, як і ўся народная паэзія наогул, ужываюць скаромныя слова й вобразы. У вуснах народнай песні, абрадавай ці побытавай, любое слова гучыць цнатліва, бо гэта йдзе яшчэ ад паганства, якое ня карысталася фігавым лістком. Насельнікі халаднаватай часціны планеты грэлі свой юр, ятрылі сябе словам моцным, як пяришак. Каб род ня зывёўся.

* * *

Цераз кладачку, цераз зыбкую
Мужык жоначку вядзець.

- Ой ты, кладачка, ой ты, зыбкая,
Ты ня гніся пада мной,
Ой ты, жоначка, мая любая,
Ня сварыся ты са мной.

Выпі чарапчу-пазлачаначку,
Ой ня будзь жа пьяненька,
Радзі сем сыноў і дачушачку,
Ой ня будзь жа старанька.

- Ой мой любенъкі, ой мой міленъкі,
Ўсё ж няпраўдачка твая.

Выпью чарачку-пазлачаначку,
Мушу быць я пьяненька,
Раджу сем сыноў і дачушачку,
Мушу быць я старанька.

* * *

- Што Іван робіць?
- Кароў пасець.
Далівайда.
- Нашто яму каровы?
- Малако есьці.
Далівайда.
- Нашто яму малако?
- Рабят карміць.
Далівайда.
- Нашто яму рабяты?
- На вайну йсьці.
Далівайда.
- А дзе ж тая вайна?
- Пасярод гаўна.
Далівайда.
Дзеўкі расьсяканкі
на вайну ня йдуць.

* * *

Ай, дайце мне, дайце
Сем чарак гарэлкі.
Ай, адну мне дайце,
Каб я пасядзела,
А другую дайце,

Каб я пасьмялела,
А трэцьцю дайце,
Каб я пагуляла,
Чацьвёрту ю дайце,
Каб я папяяла,
А пятую дайце,
Збрую сабірайце,
А шостую дайце,
Коні запрагайце,
А сёмую дайце,
Дамоў адпраўляйце!

* * *

А чый галуб ляціць на дуб,
А мой на бярозі.
Чые мужы пъюць, гуляюць,
А мой у дарозі.
А калі ж ён у дарозі,
Пашчась яго, Божа.
А калі ж ён у карчомцы,
Забі яго, Божа.
А калі ж ён у дарозі,
Пашчась пірагамі,
А калі ж ён у карчомцы,
Забі перунамі!

* * *

А дзед бабу разуваў,
Пад ножачку паглядаў:
- Ой, бабулька, што за зьвер,

Я ж баюся, каб ня зьеў.
- Ці ты ў лесе ня бываў,
Чорных зьвяроў ня відаў?
Ты, дзядулька, ня рабей,
Гэта птушка - салавей.
Ён і сьвішчаць і пяець,
І спакою ня даець.

* * *

Дзякую тому хюшку,
хюшку, хюшку,
Што зрабіў нам пірушку,
пірушку, пірушку.
І ў ручачкі ня хукаў,
ня хукаў, ня хукаў,
Малаточкам ня грукаў,
ня грукаў, ня грукаў.

* * *

Кум ня пьець,
Кум ня пьець, кум ня пьець,
Кума ня хочаць.
А ў кумы пад пупам
Блыха шчакочаць.
- Ты, кумок, галубок,
Ня будзь у граху,
Паганай у кумы
Пад пупам блыху !

* * *

І стар, і нядуж,
І крывы на нагу,
Як убачу маладую,
Ашалеўшы бягу.

* * *

Пайшла маці ў Даўгінава,
Дачку дома пакінула.
Пакуль маці вярнулася,
Дачка дома сапсулася.
Па суседству жыў Мікіта.
У Мікіты хата крыта
І чаротам, і кулямі,
Пасярэдзіне - х..мі.

* * *

А на дварэ шум-гум.
- А хто ездіць?
- Кум, кум.
- А што вязець?
- Акуні.
- А для каго?
- Для кумы.

* * *

Ажаніўся мяшок,
Узяў торбачку,

Туды-сюды павярнуў -
Цмок у мордачку.

* * *

А жаніўся гаўнакоп,
Узяў жонку каку,
Палажкіўшы на лавачку,
Цалуіць у сраку.

* * *

Ці ня Бог табе даў,
Мая Настачка,
Усю ночку макаў,
Як у маслачка.

* * *

А ў чыстым полі пад ябурамі
Часалі дзеўкі х.. тапарамі.
Яны часалі дый прымяралі,
Каб гэта, ціці, ня ўкараці!

* * *

Я сягоńня рана ўсталала,
Да суседа я паджгала:
- Ці ты відзіў, ці ты бачыў,
Хто мне перад рассабачыў?
- А я відзіў, а я бачыў,
А я перад рассабачыў.

* * *

А мне ўзнаць хочацца,
Як дзеўка мочыцца.
Кругом дзеўкі абышоў,
Нідзе дзюркі ня нашоў.

* * *

Яшчэ сонца ня ўснадзіла,
Курва курвачку радзіла,
А як стала залачаць,
Стала курвачка крычаць,
А як стала ўснадзіць,
Стала курвачка хадзіць.

* * *

Як на пасту ганяла,
П..ду дома кідала,
На паліцы пад гаршком
Націскала камяшком.

* * *

Сядзіць баба над ракой,
Работы ня маіць,
Траву рвець, п..ду трэць,
А ўсё ж ня гуляіць.

* * *

А старой сто гадоў,
А старому дзьвесьце.
Стары лесьвіцу майстру іць
На старую ўзлезьці.

* * *

Цераз рэчку йшла,
На кладачку села:
- Пі, п..дзічка, пі вадзічку,
Ты кілбаску зьела.

* * *

Загадала сястра брату:
- Пагалі, брат,
Яйцы к съяту !

* * *

Як заручалі, тады казалі,
Што ў свата кароў многа.
Як пайшла даіць,
Адзін бык стаіць,
І той ня доіцца.
Вазьму я быську
Ды за пумпсыську:
А дай, быська, малака!

* * *

Салавей, салавей,
Што на съвеце саладзей,
Ці гарэлка, ці мядок,
А ці ў дзеўкі перадок?

* * *

Стары, стары, лезь на печ, -
Стары расстагнаўся,
Стары, стары, лезь на бабу, -
Стары расьсмяяўся.

* * *

Маладая маладуха
Саладзіла саладуху
І макала руку
То ў сраку, то ў муку.

* * *

Выйшла барыня плясаць,
Салодкія пальцы,
Ү адну руку ўзяла х.,
А ў другую яйцы.

* * *

Сядзіць барыня пад плотам,
Вышываіць п..ду дротам,

Едзіць барын і хахочаць,
А ў п..дзе дрот лапочаць.

* * *

А бандалы, бандалы,
Падымаюць падалы,
А маленькі бандалок
Падымаіць падалок.

* * *

А сініца вераб'я
Устоічку залюбла.

* * *

Гірша з Моўшам добра жыў,
Гірша кроіў, Моўша шыў,
Гірша з Моўшам дровы сек,
Гірша Моўшу х.. адсек.

* * *

Ходзіць хата,
Ходзіць дол,
Ходзіць па п..дзе хахол.

* * *

Ой, каліна, съмелы цъвет,
Каля пупа сельсавет,

Пад пупом райвыканком,
Куды ходзяць за пайком.

* * *

Хочацца, рагочацца,
За старога ня хочацца.
Стары хочыць і баіцца,
Каб у пі..у ня ўтапіцца.

* * *

Ня руш мяне, ня чапай,
Я дворная дзеўка -
Паміж лытак
Клубок нітак,
А там і цяцерка.

* * *

Наелася буракоў,
Напілася квасу,
Манілася хлопцу даць,
Ні дабрала часу.

* * *

Цяпер дай, цяпер дай,
Цяпер хочацца,
А пад старасць х.. ня ўстаніць,
П..да зморшчыцца.

* * *

Чух-чу х, начухаўся,
Падняў хвартух, наню хаўся,
Падняў хвартух і спадніцу,
А там сядзіць з рукавішцу.

* * *

Давяла ты мяне,
Мая Зосічка, -
Ні каня, ні дугі,
Ні атосачкі.

* * *

Ах ты, Яначка, пабіляначка,
Дзе машок расьцець,
Там і ямачка.
Імшок разълітаіща,
І ваўчок раздуваіцца.

* * *

Ой, дзевачкі, Бог із вамі,
Зьніму штаны, лягу з вамі.
Зьніму штаны і сарочку,
Лягу з вамі на ўсю ночку.

* * *

Ой, сват, ты мой сват,
Ня бяры мяне за зад,
Бяры мяне за пярод,
Тады мяне забярот.

* * *

Ішла баба з рynку,
Нясьла чапялінку,
А за ёй заяц
Начаў бабу лаіць:
- А ты, баба, съцерва,
Каму дала перва,
Ці Анісічку сісічку,
Ці Антонічку шмонічку?

* * *

Мой муж нядуж
Паехаў за рэчку,
Судзі, Бог, каб здох, -
Паставіла б съвечку.

* * *

Піла-піла ўсю суботу,
Прагіла усю работу,
Піла-піла ўсю нядзелю,
Прагіла усю надзею.

* * *

Гарманісъцік маленечкі
Пабіў сабе каленічкі,
Дзеўкі Богу маліліся,
Каб каленъкі гайліся.

* * *

Гарманіст у нас адзін.
Мы па разіку дадзім.
Гарманісту трэба даць,
Весялей будзіць іграць.

* * *

Гармонь нова,
Крышка съцёрта,
Гарманіст пахож на чорта,
Гармонь нова,
Крышка стара,
Ў гарманіста шышка ўсталала.

* * *

Мурожнае сена,
Яно ж мяне зъела,
Гэта тая асянчына,
Яна ж мяне даканчыла.

* * *

Шышы-мыши шалелі,
Бабе дзюрку праелі.
Стала баба плакаці:
- Чым мне дзюрку лапіці?

* * *

Хоць боб няполены,
Дык пуп наколены.
Мамулічка, бабок ела,
Мамулічка, набубнела,
Мамулічка, ай, бабочак,
Ня сходзіцца вараточак.

* * *

Злавілі сароку
Ды пасярод току,
Лёй-ліля-лё.
А надралі лою
Над самай п..дою,
Лёй-ліля-лё.

* * *

Ой, забрала, забрало
І ножачкі задрало.

* * *

А я сваю бабку
Пасаджу ў кадку,
Палію яе вадой,
Яна будзіць маладой.

* * *

А ў нашага свата
Яловая хата,
А дроў ні палена,
А х.. па калена.

* * *

А паўзець павук па съязне,
Авохці мне, я баюся,
Каб ён ня папоўз па пузэ.
Дайце мне якую рызвінку,
Закрыю я сваю разіньку.

* * *

Гарэлачку я люблю,
Гарэлачку дайце,
Як упьюся, павалюся -
Хлопцы, ня зявайце!

* * *

Ай, ня ўстою, ня ўлежу,

Падымаіць адзежу.
Ай, ня ўлежу, ня ўстою
За сваёю ліхую.

* * *

Сідар, Сідар, Сідарэц,
Ня пасі маіх авец.
Мае авечкі куплены,
Твае яйцы лулены.

* * *

Салдат, любі мяне,
Куды хочаш, вядзі мяне,
А ці ў боб, ці ў мякіну,
Сама цябе перакіну.

* * *

У прысядкі прысядаў,
За касматую хватаў,
А за ту ю касматую
Тры дні сядзеў за хатаю.

* * *

А дзед бабу шануваў,
На папары прывязаў -
А няхай жа баба ветраіць,
А можа яна палепшайць.

* * *

Дзеўкі ў цэркву йдуць,
Богу молюцца,
А Мікола съяты
З х..м гоніцца.

* * *

Ты стар, я молада,
Вядзі мяне да горада,
А прадай маю сраку
А на соль, на табаку!

* * *

А лісіца і барсук
Любаліся цераз сук,
А маленькі барсучок
Цераз маленячкі сучок.

* * *

А лісіца барсуку
Пасуліла на суку:
- Калі хочаш ты, барсук,
Палізай ка мне на сук.

* * *

Іграў мядзьведзь у дуду,
А воўк у жалейку,
А маленъкі чарнасракі
Скакаў памаленъку.

* * *

На вуліцы я была,
Увідзіла Грышку,
Хацеў мяне паваліць,
Пашчупала шышку.

* * *

Прыйшлі дзеўкі на базар,
Сталі чапурыцца,
Прыйшоў Грышка,
Насраў блізка -
Неяк прысту піцца.

* * *

Нікому так ня ўдалося,
Як нашаму Юрку,
Сем грывенъ заплаціў -
Ня папаў у дзюрку.

* * *

Чаго тады ня прыйшоў,
Як я цябе клікала,
Усю ночку на палочку
Ножка аб ножку пstryкала.

* * *

Чаго тады ня прыйшоў,
Калі я казала,
Усю ночку на палочку
Дагары ляжала.

* * *

Чаго тады ня прыйшоў,
Як я гаварыла,
Бацька съвінку закалоў,
Мамка ножку зварыла.

* * *

А калі ты бондал,
Дык набі мне бочку,
А я табе заплачу,
Падняўшы сарочку.

* * *

Мой мілењкі у лясу,
Яму сънедаць панясу -

Курачку гарачую
На шышачку стаячую.

* * *

Я ў Полацку была,
Бачыла Міколку,
Я хацела яму даць,
А ў яго - зъ іголку.

* * *

У цыганкі хвартух новы,
А ў цыгана х.. дубовы.
Хвартух новы ня парвецца,
Х.. дубовы ня сагнецца.

* * *

Ой, Марыся, ты Марыся,
Пад Міколам ня марыся,
Ня марыся пад Міколам,
Бо ў Міколы толькі колам.

* * *

І сьвяты б паскакаў,
Каб гарэлкі паспытаў,
Покуль ёсь гарэлка ў шклянцы
І ў пасьцелі будуць танцы.

* * *

Гоп, мае граchanіkі,
Гоп, мае яечныя,
Чаму ж мае граchanіkі
Такія нясмачныя?

* * *

Гоп, мае граchanіkі,
Усе жыды начальніkі,
А ў калгасі дуракі
Дзяруць межы, як быкі.

* * *

А ў калгасі добра жыпць,
Адзін робіць, сем ляжыць,
А як сонца прыпячэць
І апошні у цячэць.

* * *

Ленін Троцкаму сказаў:
- Пойдзем, Троцкі, на базар,
Кабылу купім карую,
Накор мім пралетарью.

* * *

Ой, паскачу, паскачу
Свайму бацьку-смаркачу,

А мамачцы-любачцы
Прынясу я ў люлечцы.

* * *

Мяне мама берагла,
Кожна дзень бліны пякла,
Варыла рыбу-акунькі,
Каб хацелі дзецюкі.

* * *

Мая мілка памірала
На асінавым бярне,
Ручкі, ножкі сашчапіла,
Адказала п..ду мне.

* * *

Ой, мамачка, я прапала,
Любіць мяне хто папала
І рускія, і палякі,
І ўсякія пабасьцякі.

* * *

Ах вы, немцы і палякі,
Сабраліся аўstryякі,
Зъбіраліся цэлы дзень,
Сабралася адна дрэнь.

* * *

Ашалела Пала нея
Што за юду пайшла,
А ў юды чорны муды,
Па калена машна.

* * *

А ў нашага свата
Багатая хата:
Зъ пірагоў зъбіта,
Блінамі накрыта,
Баранкам замкнёна
І паўлітра ўтаркнёна.

* * *

Дзед бабу тапіць вядзець,
А баба крычыць, ня йдзець.
Дзед бабу чабох на дно.
А мне, дзедзька, й тут ладно.

* * *

Ня ўцякай, бабулька дворна,
У цябе пад пупам чорна.
Ня ўцякай, бабулька, з раду,
Уторкну дудучку ззаду.
Пастай, бабулька, у кутку,
А я разганюся ды ўткну.
Ня хадзі на рэчачку,

Замочыш авечачку,
Ня хадзі на быструю,
Замочыш су կрыстую.

* * *

Як я была малада,
Тады была рэзва:
Цераз хату па канату
Сама на х. лезла.

* * *

Бегаў зайчык каля рэчкі,
Пагубляў свае яечкі,
Шарыў, шарыў, ня знайшоў,
Як заплакаў ды пайшоў.

* * *

Ой вы, дзеўкі, курвы, б..дзі,
Ня хадзіце к майму дзядзю,
А мой дзядзя ня калека -
Зробіць х.ем чалавека.

* * *

Ой, чарачка-сакатуха,
Ня йдзі міма, а йдзі ў бруха.
З кілішэчка цячэць,
Каля сэрца пячэць.

* * *

Араў Раман пры дарозі,
Павесіў х.. на бярозі.
Там дзяўчата краскі бралі
І ў Рамана х.. укралі.

* * *

Ты на моры купалася,
Патар чака папалася,
Ты на тую забылася,
На другую набілася.

* * *

А за крупы,
А за сала
П..да лупы
Закасала.

* * *

А там, пад алешкаю,
Стайць баба з качарэжкаю.
Сталі бабу камары
Цяці,
Стала баба дагары
Сцаці.

* * *

Дождж ідзець, дождж ідзець,
Зъ неба капаіць,
Ніхто замуж ня бярэць,
Толькі лапаіць.

* * *

Дождж ідзець, дождж ідзець,
На дварэ крапелькі,
У такога кавалера
Пад насом сапелькі.

* * *

Мой мілёнак вісок, тонак,
Аж да ветру гнецца.
Прывяжу на канюшыну,
Няхай адпасеца.

* * *

Ой, дзякаваць Богу
За трэцьцю ногу,
Хоць яна кар отка,
Затое салодка.

* * *

Танцавала
З цымбалістам,

Затыкала
П..ду лістам.

* * *

А шалёны, а пантаны,
Памачыў канец ў съмятану.

* * *

Ішоў я лесам, бачыў дзіва,
Салдат бульбачку варыў,
На хю кацёл навесіў,
З сракі дым трубой валіў.

* * *

Чаго, мілка, дробна скачаш,
Тады дала, цяпер плачаши,
Тады дала, што хацела,
Цяпер плачаши, што ня цэла.

* * *

Кацілася калясо
З клеці,
Лябіцесь харашо,
Дзеці.

* * *

- Мамулічка, у клець вядуць.

- Ня плач, дачушка, х.. дадуць.
- Мамулічка, страшна.
- Ня плач, дачушка, затое смашна.

* * *

А Божа мой, жывацёнкі
Баляць,
А некаму за сісёнкі
Дзяржаць.
Судзі, Божа,
Да нядзелькі даждаць,
Будзіць каму
За сісёнкі дзяржаць.

* * *

Ой, у полі пад ляшчынай
Калыхала дзеўка сына,
Калыхала, праклінала:
- Лепі было мамку слухаць,
Нячым цяпер люльку трухаць.

* * *

Як учора дык і бусенькі,
А сягоńня нічагусенькі,
Як учора дык за ручку вядзець,
А сягоńня дык
ня хочаць глядзець.

* * *

Ня заманіш калачом,
Ня заманіш булкай,
А я цябе заманю
Кучаравай куркай.

* * *

А свату наш, свату,
Пусьці нас у хату.
Ужо мы замёрзылі
У даўгой дарозі.
Сват у хату лезіць,
Аб вушак сраку чэшаць,
І ў печ паглядаць,
Ці тлуста капуста,
Ці вялік кацёл кашы,
Ці пад'ядуць сваты нашы ?

* * *

Хадзі, хадзі, ходка,
Съпераці бародка,
Паміж ног хахалок,
Ззадзі скавародка.

* * *

Скаку-скаку на пальчыках,
Села скулка на яйчыках,
Скаку-скаку на пяце,

Села скулка на п..дзе.

* * *

Возіра, возіра,
Ногі прымарозіла,
А як лёбары прыйшли,
Ногі ўсталі дый пайшли.

* * *

Выхадзіла паня Яня,
Танцавала танцы,
Цалавала паня Яня
Пану Яну ў яйцы.

* * *

Мая мілка захварэла,
Захацела малака,
Ня папала пад карову,
А папала пад быка.

* * *

Людзі жэнюцца, любуцца,
А мне ў невашта абуцца.
Хоць на дзеўцы і на печы
Босаму якраз дарэчы.

* * *

У балоце пад кустом
Цяцера нясецца.
Хаім Басю любець
Аж ярмолка трасецца.

* * *

- Ці ня ты мяне
Па пожаньцы кachaў,
Ці ня ты мяне, малодзеньку,
Пachaў?
- А качалі цябе зайчыкі,
А пачалі цябе мальчыкі!

* * *

Мая мілка, як кабылка,
Толькі розньніца адна:
На кабылцы езьдзяць людзі,
А на мілцы толькі я.

* * *

Расходзіліся суставы
Каля печы, каля лавы.
Самы большы сустаў
З тапарышча ўстаў.

* * *

А за песьні, за прыпейкі
Палюбілі мяне дзеўкі,
А за ўдачу за маю
Абасцалі галаву.

* * *

Дзёр, дзёр мазурку,
Разагнаўся
Ды ў дзюрку.

* * *

Усе залёткі, як залёткі,
А мая, як рэзьгіны:
Усе гуляюць, усе скачуць,
А ў мае ўсё хрэсьбіны.

* * *

Баба сеяла, трусіла,
За п..ду блыха ўкусіла.
Баба думала, што клоп,
Па п..дзе далоньню хлоп!

* * *

Баба сеяла муку,
Сыпала ў кадушку,
Загадала мужыку

Палюбаць цялушку.

* * *

- Ой, Полінька, Полінька,
А што ў цябе голінька?
- Ня брашице, зладзеi,
Занялося кудзеляй!

* * *

Ай, жонка мужа ды зъняважала -
Завяла ў поле дый прывязала
Плячмі к бярозі,
Х.ем к дарозі.
А хто ня едзіць, ды ўсё пытаіць:
Што чалавеча х.ем баўтаіць?